

Atgimusio SOTER mokslinių publikacijų autoriai ir jų keliamos problematikos kiekybiniai bei kokybiniai aspektai

Straipsnyje atskleidžiama 1999 m. atkurto religijos mokslo žurnalo SOTER mokslinių publikacijų problematika, pateikiama jų struktūrinė analizė ir metodologija. Nagrinėjant publikuojamų mokslo darbų kiekybinius ir kokybinius aspektus, išryškinama teologijos mokslo svarba puoselėjant krikščioniškąją kultūrą, identifikuojama autentiškos išminties ir tiesos paieška gyvoje krikščioniškosios minties filosofinėje tradicijoje, charakterizuojami katalikiškojo ugdymo prioritetai švietimo sistemoje, apibūdinami liaudiškojo maldingumo, etnokultūros, krikščioniškojo meno ir kultūros tyrinėjimai. Straipsnyje pozityviai vertinamas žurnalo SOTER mokslo sričių tarpdiscipliniškumas, mokslininkų tarptautinis ir tarpuniversitetinis bendradarbiavimas kaip reikšmingas įnašas į Lietuvos mokslo ir krikščioniškosios kultūros raidą.

The article describes the topics of the scientific journal SOTER that was restored in 1999 and gives their structural analysis and methodology. Quantitative and qualitative analysis reveals the importance of theology science in spreading Christian culture, the striving for wisdom and truth in Christian philosophy, priority of Catholic education, the research on folk devotions, ethnoculture, Christian art. The article gives the evaluation of interdisciplinary fields of the SOTER, international and intercollegial communication as the contribution to Lithuanian science and Christian culture.

Ivadas

Europos visuomeniniame-politiniame žemėlapyje 1989 m. įvykę pokyčiai, kai daugelis totalitarinio komunistinio režimo hegemoninės sistemos okupuotų kraštų pradėjo išsilaisvinimo kelią, – tai didžiojo persilaužimo metai, pradėję permainų laikotarpį kultūriniam ir religiniam Rytų Europos šalių gyvenime. Politinė laisvė neatskiriama nuo žmogaus sąžinės, proto ir minties laisvės. 1989 m. atkūrus Vytauto Didžiojo universitetą, po metų, 1990-aisiais, prie šio universiteto buvo atkurtas Teologijos fakultetas.

Švenčiant VDU atkūrimo dešimtmetį, 1999 m. KTF VDU taryboje buvo nuspręsta atkurti religijos mokslo žurnalą SOTER. Pirmojo numerio pratarmėje rašoma: „Žurnalas SOTER, įkurtas 1924 metais, Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos-filosofijos fakulteto leidinys, iki 1940 metų buvo viena svarbiausių teologinių mokslo raiškos formų tarpukario Lietuvoje. Likviduotas kartu su nepriklausomybės ir laisvos minties galimybės praradimu – prieškarine valstybės okupacija – jis šiandien vėl atkuriamas jau nepriklausomoje

Lietuvoje ir, švenčiant Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimo dešimtmetį, skelbia, kad yra pasirengęs tapti savo pradžios – ankstesnių 28 numerių – tąsa.⁴¹

Bažnyčios dalyvavimas universitetiniame pasaulyje dėstytojams ir mokslininkams leidžia užsiimti moksliniais tyrinėjimais. Bažnyčios dokumentuose rašoma, kad krikščioniškasis pašaukimas „yra ir pašaukimas apaštalavimui“⁴², o tai ypatingu būdu galioja teologijos dėstytojams, kurie yra pašaukti, laikantis teologijos mokslui būdingų metodų ir reikalavimų, ieškoti tinkamo būdo perduoti tikėjimo mokymą ir skelbti krikščioniškąją doktriną savo laiko žmonėms⁴³. Žmogiškoji kultūra yra atvira transcendentinėms tiesoms, todėl teologijos fakultetai yra privilegijuota vieta ypatingam tikėjimo ir kultūros dialogui⁴⁴. Šis dialogas negali likti vien teoriniame lygmenyje, nes reikalauja atsigręžti į visas šiandienio pasaulio problemas, kurioms būdingas mokslinis tarpdiscipliniškumas. Nuo 1999 m. Lietuvoje leidžiamas religijos mokslo žurnalas SOTER atveria kelią ne tik teologijos mokslų tyrinėjimams, bet taip pat teikia galimybes teologijai rasti sąsają su kitų mokslų sritimis: filosofija, pedagogika, psichologija, kultūra ir religijotyra.

Straipsnio tikslas – atskleisti atgimusio SOTER mokslinių publikacijų autorių keliamos problematikos kiekybinius ir kokybinius aspektus.

Straipsnio uždaviniai: 1) išryškinti teologijos mokslo svarbą puoselėjant krikščioniškąją kultūrą; 2) identifikuoti autentiškos išminties ir tiesos paiešką aktualizuojant filosofijos tradiciją; 3) charakterizuoti katalikiškojo ugdymo prioritetus švietimo sistemoje; 4) pagrįsti liaudiškojo maldingumo, etnokultūros, krikščioniškojo meno ir kultūros tyrinėjimus; 5) pateikti žurnalo SOTER mokslinių publikacijų struktūrinę analizę ir metodologiją.

Metodai: publikacijų mokslinei problematikai tirti ir tarpdisciplininei diferenciacijai sisteminti bei apibendrinti taikyti kokybiniai, kiekybiniai ir statistiniai tyrimų metodai: išsami aprašomoji turinio (*content*) analizė, matematinė statistika (Microsoft Excel programa).

Teologijos mokslo svarba puoselėjant krikščioniškąją kultūrą

Vykdydama evangelizaciją tarp tautų, Bažnyčia susiduria su įvairiomis kultūromis ir įsitraukia į įkultūrinimo procesą. Tai nėra tik paprastas išoriškas Evangelijos pritaikymas tarp tautų, bet vidinis autentiškas kultūrinių vertybių perkeitimas, įtraukiant jas į krikščionybę, ir krikščionybės išaknijimas įvairiose žmogiškosiose kultūrose.

Bažnyčia per įkultūrinimą turi tapti suprantamesnė tautoms, bet išlikti transcendentijos ženklu, o svarbiausia – išsaugoti krikščioniškojo tikėjimo savitumą ir vientisumą. Taigi Bažnyčią visame jos istoriniame kelyje, apimdamas visą misijinį gyvenimą ir įvairius misijos *ad gentes* vykdytojus, kaip reikšmingas pastoracinis procesas lydi įkultūrinimas. Supažindindama įvairiausias tautas su Kristaus slėpiniu, Bažnyčia įsitraukia į socialinį bei kultūrinį pasaulį, pažįsta reikšmingiausias kultūrinės raiškos formas, atranda jose vertybes ir įveikia aplinkos sąlygotus ribotumus. Kartu įkultūrinimo procese visuotinė Bažnyčia pati praturtėja naujomis raiškos formomis bei vertybėmis tokiose įvairiose krikščioniškojo gyvenimo srityse kaip evangelizacija, kultas, teologija, karitatyvinė veikla. Tai nėra savo kultūrinės tapatybės atsisakymas, bet būtinybė suprasti, įvertinti, skatinti ir evangelizuoti

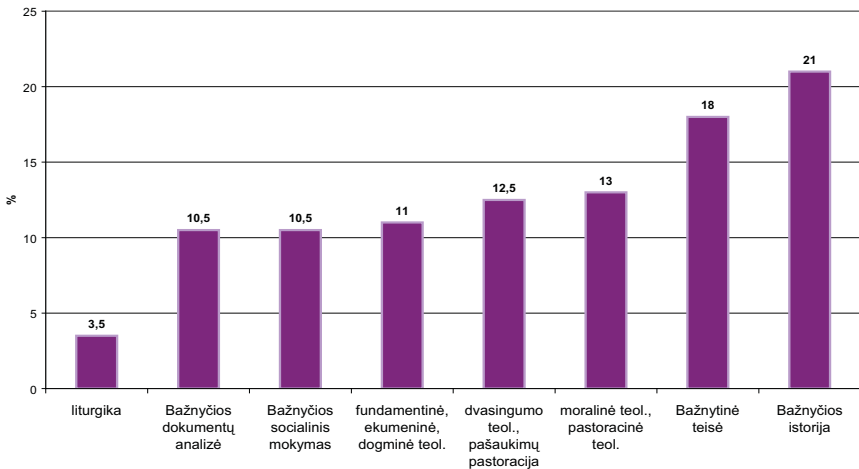
aplinkos, kurioje vykdoma pastoracija, kultūrą ir gebėjimas su ta aplinka bendrauti perimant gyvenimą, kuri būtų ir Evangelijos liudijimo, ir solidarumo su žmonėmis ženklas.⁵ Šis didelės pusiausvyros reikalaujantis pastoracinis procesas yra ne vien išskirtinai mokslinių tyrimų ar kelių specialistų, bet visos Dievo tautos darbas, subrendęs bendruomenėje ir besiskleidžiantis kaip bendruomeninio gyvenimo raiška⁶. Išskirtinė Bažnyčios pareiga – saugoti, kad nebūtų iškraipomi tikėjimo objektyvūs reikalavimai, ugdyti aukštos erudicijos dvasininkus ir nuosekliai šviesti katalikus pasauliečius. Šią pareigą Bažnyčia atlieka pasitelkusi teologijos mokslą.

Šioje Bažnyčios misijoje išryškėja ypatingas *teologo* pašaukimas. Bažnyčios mokymo dokumentuose rašoma: „Tikėjimas iš savo prigimties kreipiasi į protą, nes apreiškia žmogui tiesą apie jo lemtį ir parodo kelią į ją. Apreišktoji tiesa pranoksta mūsų pažinimo galias. Nė viena mūsų sąvoka galiausiai neprilygsta jos neišmatuojamai didybei (plg. Ef 3, 19). Vis dėlto apreišktoji tiesa kviečia protą – Dievo dovaną, skirtą tiesiai įsisavinti, – įžengti į jos šviesą ir kartu tam tikru mastu suprasti tai, kuo tikima.“⁷ Teologijos išskirtinumas kitų mokslų kontekste, taip pat ir religijotyros kontekste, yra tai, kad mokslas ir autoritetas vienas kitam neprieštarauja. Popiežius Benediktas XVI, apmąstydamas, kas iš tikrųjų yra teologija, teigia esminę teologijos ypatybę, tai yra domėjimąsi tuo, ko nesame patys išradę, kas gali būti mūsų gyvenimo pagrindas būtent dėl to, kad „**eina pirma mūsų ir mus remia**, vadinasi, yra didesnis už mūsų pačių mąstymą“⁸. Be išankstinės duotybės teologija neegzistuoja, ji savo esme suponuoja *auctoritas*, nes pralaužia savojo mąstymo apytaką ir traukia jį viršun, ten, kur savo jėgomis mąstymas negali pakilti. Teologas pašauktas pripažinti šią išankstinę duotybę ir ja remiantis prisiartinti „prie teisingo gyvenimo, teisingo savo paties supratimo“⁹.

Todėl teologu negali vadintis bet kuris religijomis susidomėjęs žmogus, bet vien mokslininkas, kuris perteikia tikėjimą bendrystėje su Magisteriumu, saugančiu tikėjimo paveldą. Tikroji teologinio tyrimo laisvė įgyvendinama neperžengiant Bažnyčios tikėjimo ribų. Siekiant geresnio tikėjimo supratimo, nauji teologų pasiūlymai, kol jie tampa priimtini visai Bažnyčiai, gali pareikalauti daugybės pataisų bei objektyvių diskusijų, kurių aplinka turėtų būti broliškas dialogas ir nesavanaudiškas pasirengimas modifikuoti savo nuomonę.¹⁰ Tuo tarpu Magisteriumo užduotis ne priešintis mąstymui, bet padaryti vietos įžengiančiai tiesai ir atskleisti mums dovanoto atsakymo autoritetą. Taigi kad būtų galima autentiškoji teologija, teologo bendrystė su Magisteriumu reikalauja nuolankaus klusnumo, klausymosi ir klausymo, ne reikšti tai, kas sava, bet „laikyti erdvę atvirą Kito kalbėjimui, – Kito, be kurio aktualaus žodžio visa kita virsta tuštuma“¹¹. Iš čia kyla ypatinga svarba gerai pažinti ir teisingai interpretuoti Bažnyčios mokymo dokumentus. Teologijos siela yra laikomos Biblijos studijos, nes kiekvienas amžius turi savaip naujai stengtis suprasti šventąsias knygas. Todėl reikšminga pradžia galima laikyti pirmojo SOTER numerio pirmąją publikaciją, kurioje analizuojami nauji Biblijos tekstų literatūrinės analizės metodai¹². Popiežiškosios Biblijos komisijos dokumente *Biblijos aiškinimas Bažnyčioje* pateikiami įvairūs Biblijos aiškinimo metodai, jų prieitys ir vertinimas, todėl autoriaus publikacijoje¹³ pristatoma *retorinė analizė* ir šios analizės pavyzdžiai praplečia akiratį, atskleidžia naujas galimybes suprasti Biblijos žodį ir įkvepia tyrinėtojus drąsos taikyti naujus Biblijos aiškinimo metodus. Senojo Testamento kančios teologiją, veiksnius, lėmusius jos raidą, bibliinių skundų (raudų) aplinkybes,

pobūdį ir prasmę analizuoja S. Poniškaitis¹⁴. Vatikano II Susirinkimo nutarimai, kuriuos analizuoja A. Kajackas¹⁵, V. Sidaras¹⁶, A. Genutis¹⁷, J. Krupa¹⁸, ir vėlesnės popiežių enciklikos, aptartos A. Narbekovo¹⁹, A. Lukaševičiaus²⁰, J. Dėbīnškio²¹, K. Kėvalo²², A. Baniulio²³ mokslo darbuose, yra ir išlieka dogminės, moralinės, pastoracinės teologijos, Bažnyčios istorijos, teisės ir krikščioniško socialinio mokyimo pagrindas.

Teologijos mokslas išskiria *biblinę, istorinę, fundamentinę, sisteminę ir praktinę teologiją*²⁴. Analizuojant per dešimt metų religijos mokslo žurnale SOTER paskelbtas teologijos mokslo publikacijas, išryškėja teologijos mokslininkų pasirenkamos tyrinėjimų kryptys ir keliamų klausimų aktualumas. Bažnyčios istorija (21 proc.), bažnytinė teisė (18 proc.), moralinė ir pastoracinė teologija (13 proc.), dvasingumo teologija ir pasaulikų pastoracija (12,5 proc.), fundamentinė, ekumeninė, dogminė teologija (11 proc.), Bažnyčios socialinis mokymas (10,5 proc.), Bažnyčios dokumentų analizė (10,5 proc.), liturgika (3,5 proc.). Kadangi krikščioniškojo ugdymo mokslo darbai analizuojami kitame skyriuje, katechetikos, tikybos mokyimo, universitetinės sielovados publikacijos nėra įtrauktos į šią procentinę *teologijos mokslo publikacijų* lentelę (žr. 1 pav.).

1 pav. Teologijos mokslo publikacijos

Nenuostabu, kad per pirmąjį atkurto SOTER dešimtmetį Lietuvos mokslininkų dėmesį traukė Bažnyčios istorija, šios tematikos straipsniai sudaro 21 proc. visų teologijai skirtų publikacijų (žr. 1 pav.). Per pusę amžiaus Lietuvoje trukusią okupaciją vykdyta prievartinė visuomenės ateizacija, varžyta Bažnyčios pastoracinė veikla, naikintas tarpukario nepriklausomoje valstybėje sukurtas religinių organizacijų tinklas. Todėl, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, teologų ir istorikų pastangos buvo nukreiptos praeityje nenagrinėtiems Bažnyčios istorijos puslapiams atskleisti. Siekdami iškelti iš užmaršties parapijų,

vienuolynų, iškilų Bažnyčios asmenybių veiklą, religijos studijas, krikščioniškąjį ugdymą, mokslininkai tyrinėja parapijų ir vienuolynų archyvus, garsių vyskupų, kunigų ir katalikų švietėjų raštus, laiškus, amžininkų prisiminimus. P. Puzaro²⁵, A. Motuzo²⁶, A. Kajacko²⁷, V. Kamuntavičienės²⁸, K. Žemaičio²⁹, R. Šviedrio³⁰ ir kt., S. Bytauto³¹, A. Grickevičiaus ir A. Vasiliauskaitės³², P. Chudziko³³ tyrimuose analizuojama parapijų, vienuolynų pertvarka ir dalyvavimas šviečiamojame veikloje bei religinių organizacijų istorinė reikšmė ir gyvybingumas nuo XVI iki XX a. Bažnyčiose ir vienuolynuose saugomų archyvų tyrinėjimų tikslas atkreipti ne tik Lietuvos praeitimi besidomiančių žmonių ir istoriją studijuojančių studentų, bet ir klebonų dėmesį, kad jie pasidomėtų savo parapijų archyvais, kuriuos reikia saugoti ir sutvarkyti. Turtinga įtakingiausių ordinų istorija atskleidžia reikšmingą jėzuitų ir pranciškonų įtaką mokslo ir švietimo raidai ne tik Lietuvoje carinės priešpaudos metais, bet ir emigracijoje JAV ir Kanadoje, kai Lietuvą okupavo sovietai. K. Žemaičio³⁴ tyrimai išryškina, kokį didelį socialinį ir politinį vaidmenį XX a. tarpukario Lietuvoje suvaidino Katalikų akcija, kurioje dalyvavo ir kunigai, ir pasauliečiai. Telkdami mokslo žmones, katalikų inteligentai jungėsi į organizacijas, kurios vykdė švietimo ir karitatyvines programas, ugdė krikščionišką ir pilietinį sąmoningumą, kūrė katalikišką universitetą, įsteigė Katalikų mokslo akademiją. XX a. Katalikų akcija turėjo gerai organizuotas institucijas, vykdė įvairioją religinę, ekonominę, kultūrinę ir šviečiamąją veiklą, kuri svarbi visos Europos istorijoje. W. Guzewicziaus³⁵ publikacijoje pateikiama Katalikų akcijos ugdomoji veikla, remiantis Lomžos vyskupijos istorine medžiaga. A. Vasiliauskienės³⁶, K. Žemaičio³⁷, V. Kamuntavičienės³⁸, V. Selenio³⁹, W. Makošo⁴⁰ mokslo darbuose vertinama, kokį dvasingumo ir pilietiškumo indėlį į Bažnyčios ir kasdienį gyvenimą įnešė tokios asmenybės kaip prof. P. Dovydaitis, vysk. M. Reinys, vysk. A. Karosas, Z. Ivinskis, tėvas K. Višinskis ir kt. to meto dvasininkai bei visuomenės veikėjai.

Svarbi ne tik teisiniu ir politiniu, bet taip pat filosofiniu bei religiniu požiūriu Bažnyčios ir valstybės santykio tema. Tarpukario Lietuvos valstybės ir Bažnyčios santykių pasiekimus ir skaudžių nuosmukių priežastis, remiantis istoriniais faktais, įvertina K. Žemaitis⁴¹. Lietuvos narystė Europos Sąjungoje neatsiejama nuo istorinių Lietuvos didžiųjų kunigaikščių diplomatinio pasirinkimo ir Vakarų Bažnyčios krikšto, kurį publikacijoje analizuoja S. Bytautas ir K. Žemaitis⁴². P. Janausko⁴³ publikacijoje išryškėja, kad visoje Lietuvoje kaip valstybės istorijoje svarbus Romos Katalikų Bažnyčios požiūris į Lietuvą, Lietuvos hierarchų santykis su Šventuoju Sostu ir Katalikų Bažnyčios pozicija. Išskirtinę vietą Lietuvos Katalikų Bažnyčios istorijoje užima *Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika* (nuo 1972 m. iki 1989 m. išleistas 81 leidinio numeris) – pagrindžio leidinys, pasiekęs ir laisvąjį pasaulį bei atskleidęs SSRS okupacijos metais patirtą melą, klastą ir agresiją. V. Narkutės⁴⁴ tyrime pateikiama *Kronikos* ir jos vaidmens kovoje už religinę laisvę istorinė analizė. Katalikų Bažnyčios dvasininkų ir pasauliečių persekiojimas atskleistas I. Miklaševič⁴⁵ tyrime, kuriame nagrinėjami Lenkijos Liaudies Respublikos vidaus reikalų ministerijos Saugumo tarnybos ir Lietuvos TSR KGB bendradarbiavimo, sekant Bažnyčią 7-ajame dešimtmetyje, aspektai.

Taigi gausios Bažnyčios istorijos publikacijos moksliniame žurnale SOTER yra svarus indėlis, siekiant suvokti Lietuvos valstybės istorinę raidą krikščioniškos Europos kontekste, ir galimybė atlikti tolesnius istorinius tyrinėjimus.

Šiuolaikinio pasaulio problemos kelia teologijai metodų pliuralizmo, proto ir tikėjimo santykio, subjektyvumo, autoriteto, tradicijos, filosofinės tiesos ir kt. klausimus, į kuriuos bando atsakyti *fundamentinės* teologijos mokslininkai. Daug fundamentinės teologijos tyrimų paskatino naujas teologijos požiūris į nekrikščioniškas religijas. Ekumeninio sąjūdžio pastangos per dialogą suprasti atsiskyrusiųjų Bažnyčių tikėjimo ir mokymo skirtumus, nustatyti jų kilmę ir padidinti tikėjimo bendrystę domina vis daugiau teologų. A. Lukaševičiaus⁴⁶, J. Dėbiński⁴⁷, R. Dulskio⁴⁸, B. Brzeziński⁴⁹ publikacijose nagrinėjamos Vatikano II Susirinkimo, XX a. pabaigos Bažnyčios dokumentų, deklaracijos *Dominus Jesus* ištamės apie tikinčiųjų ir netikinčiųjų bendradarbiavimo galimybes, gilinamasi į kristologinius ir ekleziologinius aspektus, siekiama geriau pažinti Rytų krikščionybės dvasinį lobyną ir panaudoti jį pašaukimų sielovadai. Lietuvos integracija į Europos Sąjungą dar labiau skatina globaliau pažvelgti į įvairių krikščioniškų konfesijų vertybes ir kurti autentišką ekumeninį dvasingumą. J. Dėbiński⁵⁰, R. Dulskio⁵¹, R. Skinkaičio⁵² mokslo darbuose ekumeninės problemos analizuojamos kaip iššūkis, skatinantis praplėsti akiratį, kelti klausimus apie krikščioniškojo tikėjimo esmę, radikalizuojant tikėjimą kasdienybėje, nagrinėjama Rytų tradicijos ir Vakarų Europos krikščioniškų konfesijų laikysena Marijos kulto atžvilgiu. Šios publikacijos parodo, kad kai kurie autoriai specializuojasi teologinės ekumenijos su Rytų ar reformacinėmis Bažnyčiomis srityse, tačiau nors ekumeninė teologija kaip sisteminė teologijos disciplina pirmiausia siejama su dogmatika, etika ir socialine etika, visos teologinės disciplinos, kurios persiėmusios ekumenine dvasia, kartu apima nemaža Biblijos, istorijos ir praktikos elementų.

Gilininimasis į tikėjimo tiesas neįmanomas be fundamentalios teologinės disciplinos – dogmatikos, kurios raida neatsiejama nuo *Bažnyčios Tėvų* mokymo, *teologijos* ir *dogmų istorijos*. Šiai disciplinai žurnale SOTER skirti V. Sidaro⁵³, A. Širinskienės⁵⁴, A. Ramono⁵⁵, V. Karaliūnaitės⁵⁶, R. Skinkaičio⁵⁷, J. Krupos⁵⁸, R. Oželio⁵⁹, E. Matulewicz⁶⁰, J. Bolewskio⁶¹ mokslo darbai. Juose analizuojama dogmos *extra Ecclesiam nulla salus* sampratos kaita, kristologijos, sakramentologijos, mariologijos raidos ypatumai, gimtosios nuodėmės realumo suvokimas.

Gyvenimo formavimas pagal tikėjimą reikalauja praktinių elgesio taisyklių, todėl moralinė teologija argumentuotai reiškia su etinėmis problemomis susijusius Magisteriumo pareiškimus ir tradicijos liudijimus. Specialioji moralinė teologija apima visas žmogiškojo gyvenimo sritis nuo gimimo iki mirties. Egzistencinė pasirinktų veiksmų reikšmė, sutuoktinių atsakomybė perduodant gyvybę, kūno teologija ir žmogaus lytiškumo deramas įtraukimas į asmens gyvenimą, požiūris į eutanaziją A. Narbekovo⁶² moksliniuose tyrimuose rodo, kad Bažnyčiai rūpi žmogus visose jo gyvenimo srityse, ir reikalauja „iš naujo peržvelgti Bažnyčios moralinio mokymo visumą, idant būtų primintos kai kurios pagrindinės Katalikų doktrinos tiesos, kurioms šiandien iškyla iškraipymo arba atmetimo pavojus“⁶³. Gyvybės ir paties žmogiškojo asmens nuvertinimas, šiuolaikiniai iššūkiai šeimai analizuojami J. A. Sobkowiako⁶⁴, T. Rogalewskio⁶⁵, A. Baniulio⁶⁶ moralinės teologijos mokslinėse publikacijose. Pastoracinė teologijos E. Danilevičiaus⁶⁷, A. Lukaševičiaus⁶⁸, V. S. Vaičiūno⁶⁹ mokslo darbuose taip pat išryškintas šeimos institucijos nuvertinimas ir ją ardantys veiksniai, tinkamas jaunuolių paruošimas būsimai šeimai; ieškant naujų veiksmingų pastoracinio darbo metodų, remiantis Bažnyčios dokumentais, gvildenami šeimų

pastoracijos sprendimo būdai. Pasinaudojant teologinėmis ir antropologinėmis dogminės teologijos išvalgomis, kartu atsižvelgiant į įvairius antropologinių ir gamtos mokslų atradimus, moralinės ir pastoracinės teologijos moksliniai tyrimai ne tik atskleidžia įvairių žmoniškųjų veiksmų pasekmes, bet ir suteikia aiškius orientyrus žmogui, siekiančiam galutinio tikslo.

Moralinės teologijos reikalavimai atkreipia dėmesį į prigimtinių įstatymą, kuris pasirodo kaip amžinojo Dievo įstatymo žmogiškoji išraiška. Kad krikščioniški idealai ir normos gali būti įgyvendinami kasdieniame gyvenime, įrodo žmogiškojo šventumo pavyzdžiai. Krikščioniškasis *dvasingumas* remiasi Šventosios Dvasios veikimo daugialypumu – tai vienuoliškasis, pasauliečių, misijų, biblinis, judaistinis, ekumeninis, stačiatikių dvasingumas. Svarstant dvasingumo istoriją aprėpiamos tokios įvairios temos, kaip mistikos, maldos formų, charizmatinių proveržių ir sąjūdžių istorija. Bažnyčios pripažinti šventieji nėra vien tik mistikai. Tai asmenys, kurie, tobulai sekdami Dievo meile, dalyvavo sprendžiant savo laikmečio visuomenines, bažnytines ir politines problemas. Todėl jų pavyzdys kreipia Bažnyčios žvilgsnį į mumyse gyvenančių Trejybės slėpinį, kurio šviesą turėtume įžiūrėti ne tik savo širdyje, bet ir mus supančių brolių bei seserų veiduose, gebant jausti gilią mistinio Kūno vienybę ir traktuoti savo tikėjimo brolių kaip „dalį savęs“. Dvasingumo teologijai ypač svarbi pašaukimų pastoracija, apimanti parapijas, ugdymo vietas bei šeimas ir skatinanti „dėmesingiau apmąstyti esmines gyvenimo vertybes, kurias įgyvendina kiekvieno asmens atsakas į Dievo kvietimą, ypač tada, kai jis kviečia visiškai save dovanoti ir visas savo jėgas atiduoti Karalystės reikalui“⁷⁰. Mistinis krikščionio gyvenimas, didžiųjų Bažnyčios mokytojų kelias į šventumą, kunigų dvasingumas, Europos globėjos Kotryna Sienietė ir Brigita Švedė, valstybės veikėjų ir politikų globėjas Tomas Moras kaip šventumo pavyzdžiai politiniame gyvenime, marijoniškojo dvasingumo modeliai, pasišventimo Marijai vaidmuo religinei ir žmogaus asmenybės brandai, naujas požiūris į pamaldumą Švč. Mergelei Marijai, sekant jos pavyzdžiu; antropologijos ir personalizmo įnašas į teologinio pašaukimo sampratą, pašaukimų teologijos ir sielovados aktualumas šiandienos žmogui ir visuomenei, pasauliečių vaidmuo pašaukimų sielovadoje, medijos poveikis šiuolaikinio žmogaus dvasingumui, kristologinis dvasingumo matmuo ir kt. temos svarstomos R. Dulskio⁷¹, K. Trimako⁷², P. Chudzico⁷³, K. Peko⁷⁴, E. Danilevičiaus⁷⁵, E. Matulevicz⁷⁶, S. Urbańskio⁷⁷, H. Misztalio⁷⁸, W. Kalinowskio⁷⁹, K. Burskio⁸⁰, M. Chmielewskio⁸¹ dvasingumo teologijos ir pašaukimų pastoracijos tyrimų mokslinėse publikacijose.

Dieviška valia Bažnyčia įsteigta ir tvarkoma kaip bendruomenė, valdoma Petro įpėdinio ir vyskupų, veikiančių išvien su juo. Tikintieji, per krikštą priimti į Bažnyčią, sudaro Dievo tautą ir savu būdu dalyvauja pranašiškoje ir karališkoje Kristaus kunigystėje, todėl yra pašaukti vykdyti misiją, kurią Dievas patikėjo Bažnyčiai pasaulyje, ir savo pareigas vykdo per teisės nurodymus. Kadangi dieviškasis išganymo Apreiškimas skleidžiasi tarp žmonių visais laikais ir visose vietose, visi tikintieji turi pareigas ir teises, kurias apibrėžia visuotinės Bažnyčios įstatymai, skelbiami oficialiame leidinyje „Actorum Apostolicae Sedis commentario officiali“. Religijos mokslo žurnale SOTER domėjimasi bažnytines teisės kanonais atskleidžia mokslininkų tyrimai, sudarantys 18 proc. visų teologijai skirtų publikacijų (žr. 1 pav.).

Kadangi gausu bylų dėl bažnytines santuokos paskelbimo negaliojančia, aktualu tyrinėti

santuoką civilinių ir bažnytinių teismų praktikoje. K. Meilius⁸² teigia, kad ne visada įsigaliojęs Civilinis kodeksas vienareikšmiškai atsako į visus su bažnytinės santuokos institucija susijusius klausimus. Kanoniškąją jungtinių formą, santuokinio sutikimo sampratą, nurodant sutikimo trūkumus, pateikia P. Vaičekonis⁸³. Santuoką ardančias kliūtis kanonų teisėje analizuoja K. Meilius ir R. Žilinskaitė⁸⁴. Tikintiesiems kyla daug jurisdikcijos klausimų dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Bažnyčia santuokinius ryšius supranta kaip ontologinę tikrovę, kuri egzistuoja tarp dviejų žmonių, kai jie apsieičia santuokiniu sutikimu. Tokie ryšiai nėra tik moraliniai ir ištikimybės išpareigojimai, bet „tokia tikrovė, kuri atsiranda davus sutikimą ir daugiau nebeprisitauso vien nuo pačių sutuoktinių tolesnių norų“⁸⁵. Todėl, Bažnyčios nuomone, sugyventinių partnerystė neturi autentiškos teisės institutui būdingos savybės – vidinio institucingumo, sutvirtinto viešu subjektų išpareigojimų pareiškimu⁸⁶. Santuokos institucijos sekularizavimas K. Meiliaus⁸⁷ publikacijoje įvardijamas kaip pavojus šeimos stabilumui. Svarbu išsiaiškinti praktinius sunkumus ir neapibrėžtumus teisiniuose ginčiuose, kai sakramentinė santuoka pripažįstama civilinėje teisėje. Kai kurias bažnytinės santuokos pripažinimo civilinėje teisėje problemas nagrinėja V. Brilius⁸⁸. Bažnyčia tvirtai gina pamatinius santuokos principus. S. Maksvyčio⁸⁹ mokslinėje publikacijoje analizuojama vienumo ir neišardomumo reikšmė krikščionių santuokoje parodo, kad Bažnyčia santuokos klausimu pasisako nedviprasmiškai ir gina tradicines šeimos vertybes.

Teisinė organizacinė Bažnyčios sritis – neatskiriama jos gyvenimo dalis. Bažnytinių teismų hierarchinė struktūra, interdiktas, *vyskų konferencijų* normatyvinė galia aptariama P. Smilgio⁹⁰ straipsniuose. Kaip teisinio mąstymo raidos ir teisinės kultūros pagrindą R. Pukenis⁹¹ analizuoja romėnų teisę monarchiniu jos laikotarpiu, nagrinėja Romos tautų teisės (*ius gentium*) ypatybes ir jos santykį su prigimtinė teise, kuri yra visų teisių šaltinis. Parengiamojo tyrimo svarbą baudžiamajame kanonų teisės procese atskleidžia R. Rumšas⁹².

Bažnyčią kaip teisiškai šventumui įpareigojančią instituciją analizuoja V. Brilius⁹³, pateikdamas Bažnyčios santykių su jos narių šventumo formomis raidą. Bažnytinės kankinystės paskelbimo teisinius aspektus išdėsto H. Misztalis⁹⁴. Nors kankinystė yra teologinė tikrovė, bet kanonų teisė nustato ribas, kada šią atgamtinę tikrovę derėtų laikyti „kanonizuotu šventumu“. H. Misztalis⁹⁵ aiškina, iki kokios ribos leistinas liaudies pamaldumas šventuoju laikomam mirusiam asmeniui.

Krikščionybė yra Europos kultūros dalis, todėl Europos integracijos procese didelę reikšmę turėjo įvairios krikščioniškosios Bažnyčios. Kiekviena Europos Sąjungos valstybė pagal galiojančius įstatymus reguliuoja Bažnyčių ir kitų religinių bendruomenių santykius su valstybe. Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, formuojasi *bažnytinė teisė* kaip valstybės teisės dalis, kuri ES šalyse yra skirtinga dėl istorinės patirties ir įsitikinimų. Svarbu suprasti valstybės ir Bažnyčios bei kitų religinių bendruomenių santykių reguliavimo modelius, kuriuos mokslinėje publikacijoje analizuoja R. Rumšas⁹⁶. Valstybės institucijų nešališkumą, autonomiją ir vienos institucijos nepriklausomybę nuo kitos, bendradarbiavimą ir abipusį sutarimą išdėsto P. Stanizsas⁹⁷, nagrinėdamas Bažnyčios ir valstybės santykių modelį Lenkijoje. Kai kuriose ES valstybėse didelę reikšmę turi islamas ir judaizmas, todėl bažnytinė teisė turi skirti šioms didžiosioms pasaulio religijoms atitinkamą dėmesį. Kadangi Europoje yra daug mišrių šeimų, R. Pukenis⁹⁸ publikacijoje išryškintos

šių santuokų problemos, kai sutuoktiniui *ne musulmonui* tenka priimti islamo tikėjimą, prarandant apsisprendimo laisvę. Taigi Europos kultūrinės įvairovės reiškinys, kai visuomenė vis labiau tampa daugiatautė, daugiarasė, daugiakultūrė, ne tik praturtina, bet kelia vis naujų problemų, kurios neišvengiamai susietos su religijos laisvės samprata Katalikų Bažnyčios ir Europos Sąjungos dokumentuose. Šiuos naujus iššūkius Bažnyčiai, susiduriant su nauju socialiniu, politiniu ir kultūriniu gyvenimu, analizuoja S. Bytautas⁹⁹. P. Staniszo¹⁰⁰ tyrime siekiama atsakyti į klausimus, susijusius su Bendrijos institucijų kompetencija Bažnyčių ir religijų atžvilgiu, ir nustatyti, ar atskirų valstybių tradiciniai ryšiai su religinėmis denominacijomis gali kisti taip, kaip apibūdina Bendrijos institucijos, ar jos turi teisę įvesti hierarchinę unifikaciją.

Bažnytinės teisės temų įvairovę tęsia Bažnyčios socialinio mokymo tyrimai. Šiandieninis žmogus gyvena individualistinėje kultūroje, kai gyvenimo esmė tampa savo poreikių tenkinimas, ieškojimas sau palankių vertybių, kartais dėl to atsakant bendražmogiškųjų. K. Meilius¹⁰¹, analizuodamas, ar laisvamanybė kaip politiškai privilegijuota ideologija nepažeidžia tradicinių religinių bendruomenių teisių, labai taikliai apibrėžia, kad siekiant „paskiriems individams ar grupėms suteikti įvairių, būtent tik jiems parankių, išvestinių teisių ir laisvių, aktyviai manipuluojama visuotinai visiems žmonėms pripažįstamomis teisėmis ir laisvėmis, kitaip sakant, net prigimtinėmis teisėmis“¹⁰². Tokiomis sąlygomis tikinčiam žmogui sudėtinga savo pilietines pareigas vykdyti pagal krikščionišką sąžinę atitinkančias vertybes. Todėl Bažnyčios pastoracija, kuri skirta konkrečiam žmogui, gyvenančiam konkrečiu istoriniu laiku, konkrečioje tautoje, kultūroje ir valstybėje, siekdama laike ir istorijoje įgyvendinti išganingąjį Dievo veikimą, turi atsižvelgti ne tik į ekleziologinį, bet ir į *visuomeninį-politinį* Bažnyčios veiklos pobūdį. Taigi katalikai privalo pažinti politinės sferos Bažnyčiai keliamus iššūkius. A. Eidukaitytės¹⁰³ moksliniuose tyrimuose atskleidžiamas katalikų dalyvavimo politikoje nuostatos, Bažnyčios misijos ir politinių uždavinių santykio problematika, pasaulietiškas, kuriuo vadovaujasi katalikų politinė veikla. Tyrimai pagrindžia, kad būtina katalikų dalyvavimo politikoje pastoracinė intelektualizacija, nes Bažnyčia teisėtai vykdo savo misiją politinėje realybėje, suteikdama politikai moralinę dimensiją, saugodama tikinčiuosius nuo dualizmo, t. y. nuo tikėjimo ir gyvenimo supriešinimo. Bažnyčios socialinis mokymas apima ne tik politinę, bet ir ekonominę žmogaus egzistencijos dimensiją, kuriai skirtos K. Kėvalo¹⁰⁴ mokslinės publikacijos. Socialinę sritį formuoja požiūris į žmogaus asmenį, jo esmę, sąžinės laisvę. Šiuos probleminius aspektus moksliniuose darbuose analizuoja J. Juškevičius¹⁰⁵, A. Narbekovas ir B. Obelenienė¹⁰⁶.

Liturgika – tai teologijos disciplina, įvairiais metodais analizuojanti liturgiją kaip gyvo tikėjimo liudijimą, istoriniu aspektu tyrinėjanti jos įvairias pakraipas ir besigilinti į šiaudieninio liturgijos įgyvendinimo bendruomenėse būdus¹⁰⁷. Nors liturgikai per dešimt SOTER gyvavimo metų yra skirta palyginti nedaug publikacijų (žr. 1 pav.), vis dėlto M. Puidoko¹⁰⁸, Ž. Paulausko¹⁰⁹, V. Karaliūnaitės¹¹⁰, D. Kalavinskaitės¹¹¹ ir B. Ulevičiaus¹¹² mokslinės publikacijos yra reikšmingi bandymai greta klasikinių temų aptarti mūsų dienomis aktualias simbolinės komunikacijos teorijas ir į praktiką orientuotus egzistencinių potyrių klausimus.

Teologijos publikacijų apžvalga atskleidžia mokslinių tyrinėjimų įvairovę, išryškina

šiandienos Bažnyčia keliamus uždavinius, skatina mokslininkus vis giliau svarstyti aktualius klausimus ir brandžiau atskleisti savąjį teologo pašaukimą.

Aktuali filosofijos tradicija – autentiškos išminties ir tiesos paieška

Bažnyčia nuolat domėjosi *filosofija*. Visais laikais buvo katalikų filosofų, jie sukūrė daug įtakingų ir ilgai išliekančių filosofinių veikalų. Mąstymas esmingai papildo tikėjimą, todėl filosofijos studijavimas yra nepamainomas teologijos studijų struktūros elementas ir turi didelę reikšmę ugdant kandidatus į kunigystę. Magisteriumo dokumentai dažnai primena, kad svarbu užtikrinti reikiamą filosofinį ugdymą teologijos studentams ir visiems, „kuriems sielovados praktikoje teks susidurti su šiuolaikinio pasaulio problemomis ir suprasti tam tikro elgesio priežastis, kad sugebėtų tinkamai į jas reaguoti“¹¹³. Bažnyčia įžvelgia pavojų, kai atsisakoma žmogui svarbiausių klausimų metafizinio nagrinėjimo, o apsiribojama vien siauromis, neretai grynai formaliomis problemomis. Dabartinė „pras-mės krizė“ kuria gausybę požiūrių į gyvenimą ir pasaulį, susiduriama su vis didesne žinojimo fragmentacija. Jei nekeliamas klausimas apie gyvenimo prasmę, kyla pavojus prarasti tikrąjį tiesos ieškojimo siekį, žmogaus dvasią užvaldo neapibrėžtas gyvenimo būdas, skatinantis užsisklęsti savyje, apsiriboti savąja imanencija, nesiekiant transcendencijos. Bažnyčia žmogaus gyvenimui teikia daugiau vertės, todėl filosofija jai yra kelias, vedantis į pamatinių žmogaus gyvenimo tiesų pažinimą, ir nepamainomas įrankis, padedantis giliau pažinti tikėjimą. Filosofija, net ir palaikydama santykius su teologija, turi likti ištikima savo principams ir metodams. Vis dėlto Bažnyčia turi nurodyti, kurie kokios nors filosofinės sistemos elementai nesuderinami su išpažįstamu tikėjimu, ir remdamasi savo autoritetu kritiškai įvertinti krikščioniškajai doktrinai prieštaraujančias nuomones.¹¹⁴

Per dešimt metų religijos mokslo žurnale SOTER paskelbti filosofijos mokslo darbai palaiko gyvą krikščioniškosios minties tradiciją. Daugelis filosofinių klausimų – pavyzdžiui, žmogus, žmogaus laisvė ir etiškas elgesys – tiesiogiai domina Bažnyčią, nes yra susiję su jos globaliai pavesta Apreiškimo tiesa. E. Būgaitės¹¹⁵ mokslo darbuose analizuojamas žmogiškojo asmens kilnumo klausimas, apmąstant asmenį prigimties ir laisvės sąvokų kontekste, išryškinant baigtinės egzistencijos vertę, parodant vis gilesnį ir sąmoningesnį asmens suvokimą ir, remiantis fenomenologija, siekiama atskleisti tarpasmeninį emocijų pobūdį, jų socialinius, kultūrinius, politinius aspektus. E. Būgaitė teigia, kad personalistinėje ir egzistencialistinėje filosofijoje pats subjektas, t. y. asmuo, tampa sau klausimu, skatina žmogų kaip asmenį mąstyti apie save, „pradedant duotąja egzistencija ir einant link horizonto, atverto tapsmui, savęs įveikimui ir pilnam laisvės įgyvendinimui“¹¹⁶. Mąstant apie tai, kas asmuo yra ir ką jis atskleidžia iš savo esybės gelmių, išryškėja, jog žmogus tobulina save ne tik siekdamas abstrakčių žinių apie tiesą, bet ir per dinamiškus santykius su kitu žmogumi, kurie pasireiškia atsivadimu ir ištikimybe. E. Būgaitės¹¹⁷ analizuojamas tikėjimo liudijimas ne kaip Apreiškimo forma, bet kaip asmenį prakalbinantis įvykis pabrėžia nepakeičiamą tikėtinumo motyvą, apmąstoma liudijimo kilmė, savybės ir svarba šiandienos aplinkybėmis. Tikėdamas žmogus atsiduoda tiesai, kurią jam paskelbė kitas žmogus, todėl, remiantis asmenų ir bendruomenių patirtimi, sutelkiamas dėmesys į liudijimą kaip į kertinę tikėjimo motyvaciją. W. Dorszo¹¹⁸ straipsnyje gvildinama, kaip,

anot J. Maríaso (vieno iš žymiausių šiuolaikinių Ispanijos filosofų), filosofinė antropologija, remdamasi krikščioniškuoju tikėjimu, gali atverti neribotus žmogaus gebėjimus ir paskatinti krikščioniškojo tikėjimo atgimimą krizės laikais. Kelias Dievo link eina per savęs pažinimą – tikrosios savo esmės suvokimą. Savęs pažinimą kaip kelią į Tikrąją Tikrovę analizuoja B. Gudaitytė¹¹⁹. Kaip teigia R. Bartkus, „nuolat stokojanti, tobulumo ir ramybės trokštanti žmogaus prigimtis veržiasi į gyvybingos dvasios erdvę, laisvės ir transcendencijos buveinę“¹²⁰. Bažnyčios mokymas kalba apie žmogaus asmens, sukurto pagal Dievo paveikslą, vertę ir orumą. Filosofai, analizuodami dvasios, laisvės, Dievo malonės, paradokso, imanencijos, transcendencijos temas, gali semtis įkvėpimo iš biblinės antropologijos ir įvertinti reikšmingą filosofinę prasmę turinčius Bažnyčios žodžius, kad „tiktai įsikūnijusio Žodžio paslapyje tikrai išaiškėja ir žmogaus paslaptis“¹²¹.

Apmąstant šiandieninę situaciją, galima pastebėti, kad kai kurie praėjusių amžių filosofiniai klausimai sugrįžta nauju pavidalu. Ir tai jau nėra klausimai, dominantys tik pasiskus individus, bet plačiai paplitę įsitikinimai, kurie tam tikru mastu daro įtaką visuotinei mąstysenai. Pavyzdžiu gali būti nepasitikėjimas protu, kuris dažnai iškyla daugelyje naujausių filosofijos srovių, kartais prabylant ir apie „metafizikos pabaigą“, kai filosofijai siūloma pasitenkinti kuklesniais uždaviniais ir paprasta faktų interpretacija ar tyrinėjimu ribotose žmogiško žinojimo bei jo struktūrų srityse.¹²² Bažnyčios mokymas visuomet ieško darnaus ir vaisingo teologijos ir filosofijos santykio. Nekalbant apie *metafiziką* kaip apie konkrečią mokyklą ar tam tikrą istorinę minties srovę, Bažnyčios mokymas pabrėžia, kad tikrovė ir tiesa išeina anapus to, kas yra faktiška ir empiriška, o žmogus geba teisingai ir tikrai pažinti transcendentinį ir metafizinį matmenį. Nors šis pažinimas yra netobulas ir analogiškas, vis dėlto metafizika vaidina esmingą teologijos ieškojimų tarpininkės vaidmenį. Vatikano II Susirinkimas patvirtino, kad žmogus geba susikurti vienalytę ir organišką pažinimo koncepciją. Taigi Bažnyčios mokymas drąsina, kad filosofai, bandantys įvykdyti reikalavimus, kuriuos Dievo žodis kelia žmogaus mąstymui, turi „remtis ta didžiąja tradicija, pradėta Antikoje, tęsiama Bažnyčios Tėvų ir scholastikos mokytojų, apimančia ir pamatinius naujųjų amžių bei šiuolaikinės filosofijos pasiekimus“¹²³.

Žurnale SOTER publikuojami P. Codos¹²⁴, G. Karoblio¹²⁵, E. Būgaitės¹²⁶, N. Čepulio¹²⁷, L. Gorbacevicos¹²⁸, A. Švarplio¹²⁹, J. Simonovos¹³⁰, M. Oniščik¹³¹ filosofijos mokslo darbai apima metafizikos, antropologijos, ontologijos, hermeneutikos, fenomenologijos, religijos filosofijos, judėjimo filosofijos, kalbos filosofijos, istorijos filosofijos ir filosofijos istorijos tyrimų sritis. Šiuose filosofiniuose tyrinėjimuose apmąstomi žinomų praeities ir šiuolaikinių mąstytojų veikalai. B. Gudaitytė¹³² analizuoja religinės ir mistinės patirties koegzistenciją su žmogaus kasdiene patirtimi, ryšį tarp teizmo ir *niekio*, pateikdama Echarto filosofines išvalgas; E. Būgaitė¹³³, N. Čepulis¹³⁴ atskleidžia E. Levino etikos filosofiją; R. Viedrynaitis¹³⁵ išdėsto esminius L. Karsavino kūrybos bruožus; B. Gudaitytė¹³⁶, aptardama J. Ereto studiją „Iš mistikos istorijos“, atskleidžia XIV a. vokiečių mistikos aktualumą; D. Večerskis¹³⁷ supažindina su vėlyvaisiais M. Merleau-Ponty fenomenologiniais tyrinėjimais; R. Baltrušaitytė¹³⁸ kritiškai apžvelgia F. Nietzsche's tobulo žmogaus (antžmogio) sampratą; P. R. Blumas¹³⁹ svarsto Bruno pastangas pritarti Kuziečio atomistinei geometrijai; D. Jonkus¹⁴⁰, M. Oniščik¹⁴¹ analizuoja Maceinos kultūros filosofiją, jo vaidmenį Lietuvos filosofijos istorijoje; E. Juozelis¹⁴² nagrinėja Feyerabendo mokslo demistifikacijos

aspektus, vienintelio racionaliu laikomo mokslinio pažinimo kritiką; G. Karoblis¹⁴³ vertina šiuolaikinę Vakarų visuomenę ir dieviškosios visuomenės padėtį joje, nagrinėdamas šv. Augustino veikalą „De civitate Dei“; M. Paulikaitė¹⁴⁴ gilinasi į Gadamerio hermeneutinę pažinimo sampratą ir dialoginį pažinimo pobūdį; T. Sodeika¹⁴⁵ sugretina Husserlio fenomenologiją su šv. Ignaco Lojolos „Dvasinėmis pratybomis“; R. Veprauskas¹⁴⁶ nagrinėja garsaus prancūzų filosofo Bergsono pastangas suvienyti materiją ir atmintį; E. Būgaitė¹⁴⁷ pristato Maréchalio filosofijos pagrindinius bruožus, turėjusius įtakos K. Rahnerio mąstymui; A. Charlesas¹⁴⁸ analizuoja šiuolaikinio Europos kultūros filosofo Zizeko darbuose atskleidžiamą Hitchcocko kūrybos neišsakomumą.

Šie filosofijos mokslo tyrimai atskleidžia, jog vis iš naujo atrandami filosofinės minties lobynai ir ne tik plėtojamos naujos filosofinės spekuliacijos formos, bet taip pat bandoma suderinti tikėjimo reikalavimus su fenomenologinio metodo perspektyva, nuo imanentinės tikrovės analizės siekiama atverti kelią į transcendenciją.

Nors akivaizdu, kad tomizmas ir neotomizmas nėra vienintelis krikščionybės įkvėptas filosofinės minties reiškiny, tačiau Bažnyčia nuolat pristato šv. Tomą Akvinietai kaip Doktrinos Mokytoją ir teisingo teologinio tyrinėjimo pavyzdį. Tomas Akvinietais pateko į krikščioniškosios minties istoriją kaip naujo filosofijos kelio ir visuotinės kultūros pradininkas¹⁴⁹. Šv. Tomo intelektualinis palikimas ir šiandien domina filosofus. D. Stumburevičiaus¹⁵⁰ sinderezės prigimtis ir E. Būgaitės¹⁵¹ žmogaus valia, analizuojant veikalą „Quaestiones Disputatae de Veritate“, L. Šulcienės¹⁵² prigimtinio įstatymo teorijos ir žmogaus laisvės samprata, nagrinėjant „Summa theologiae“, M. Oniščik¹⁵³ prigimties ir malonės santykis, G. Karoblio¹⁵⁴ veiksmo ir judėjimo sąvokų interpretacijos ir Hiustono šv. Tomo universiteto profesoriaus J. F. X. Knaso¹⁵⁵ mokslo darbai atskleidžia, kad šv. Tomo veikalų pažinimas yra aktualus ir mokslininkai ryžtasi įtraukti tomistinę tradiciją į šiuolaikines filosofines ir teologines diskusijas.

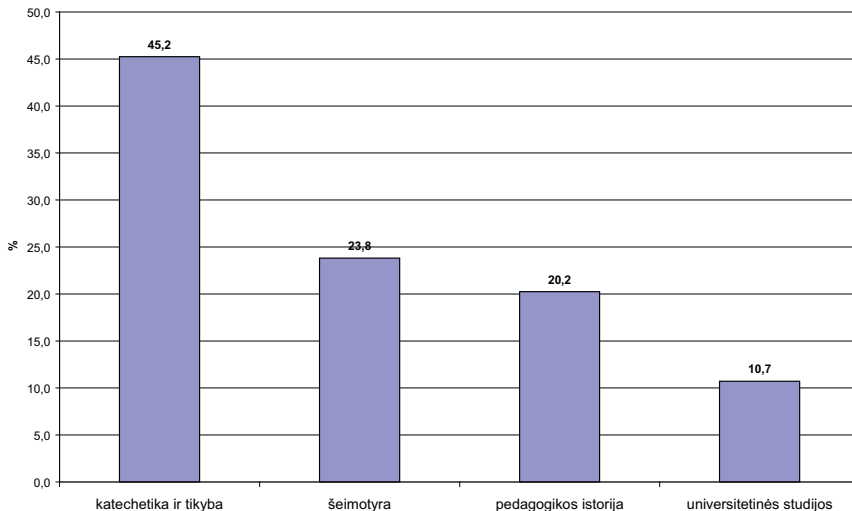
Bažnyčios mokymas teigia, kad žmogus gali tobulėti ir atskleisti savo prigimtį neužsisklęsdamas savyje, bet siekdamas tikrų vertybių, atsiverdamas ir ieškodamas jų savo gyvenime bei jį pranokstančiuose transcendentiniuose lygmenyse¹⁵⁶. Religijos mokslo žurnale SOTER paskelbti filosofijos mokslo darbai patvirtina, kad filosofija turi didelę įtaką žmogaus sąmoningumo ugdymui ir kultūros pažangai.

Katalikiškojo ugdymo prioritetai švietimo sistemoje

Katalikiškasis ugdymas – tai asmenybės visapusiškas ugdymas pagal aiškų ugdymo planą, kurio pagrindas yra Kristus. Katalikiškojo ugdymo siekis – išauklėti žmones stipriomis asmenybėmis. Šis tikslas įpareigoja ugdyti žmogų kaip visumą, suvokiant, jog visos žmogiškosios vertybės vienovę įgyja ir iki galo įgyvendinamos Kristuje. Bažnyčios mokymas katalikiškąjį ugdymą apibrėžia kaip integralią pastoracinės tikrovės dalį. Vienas reikšmingiausių katalikiškojo ugdymo koncepcijos elementų – kultūros ir tikėjimo sintezė. Žinios, neatsietos nuo tikėjimo, tampa išmintimi ir gyvenimo vizija. Siekis susieti protą ir tikėjimą sujungia atskiras disciplinas, jas vienija ir koordinuoja, į pažinimą diegiant krikščioniškąją pasaulio, gyvenimo, kultūros ir istorijos sampratą.¹⁵⁷

Religijos mokslo žurnale SOTER krikščioniškajai pedagogikai skirti mokslo darbai

atskleidžia mokslininkus dominančias pagrindines temas – tai katechetika ir tikybos mokymo problematika (45,2 proc.), šeimotyra (23,8 proc.), pedagogikos istorija (20,2 proc.) ir universitetinės studijos (10,7 proc.) (žr. 2 pav.).

2 pav. Krikščioniškosios pedagogikos publikacijos

Universitetas Vakarų civilizacijoje visuomet buvo viena iš reikšmingiausių formų, kuriomis reiškėsi Bažnyčios pastoracinis rūpestis. Bažnyčios skelbiamas tikėjimas yra *fides quaerens intellectum*, jis turi prasiskverbti į žmogaus protą ir širdį, būti apmąstytas, kad būtų įgyvendinamas. Todėl bažnytinis buvimas negali apsiriboti vien kultūrinėmis bei mokslinėmis iniciatyvomis. Jis turi teikti veiksmingą susitikimo su Kristumi galimybę. Bažnyčios buvimas ir misija universitetinėje kultūroje reiškiasi įvairiomis bei viena kitą papildančiomis formomis. Pirmiausia kyla užduotis palaikyti katalikus, kurie į universiteto gyvenimą įsitraukę kaip dėstytojai, studentai, tyrinėtojai ar bendradarbiai. Bažnyčiai taip pat rūpi skelbti Evangeliją universitete visiems, kurie jos dar nepažįsta ir yra nusiteikę ją savo noru priimti, todėl Bažnyčios veikla reiškiasi nuoširdžiu dialogu bei bendradarbiavimu su visais universitetinės bendruomenės nariais, besirūpinančiais kultūrine žmogaus bei tautų sklaida.¹⁵⁸

Šią Bažnyčios misiją sėkmingai atlieka 1990 m. Kaune atkurtas Katalikų teologijos fakultetas, kuris darniai įsiliejo į VDU bendruomenę. V. S. Vaičiūno¹⁵⁹ publikacijose analizuojamos Katalikų teologijos fakulteto studijų programos, patvirtintos Vatikano katalikiškųjų studijų kongregacijos, todėl jose daugiau teologijos ir filosofijos dalykų nei Vilniaus ir Klaipėdos universitetų katalikiškųjų institucijų programose, kurios yra siauresnio profilio. Šiandien Europos Sąjungos ir kitų pasaulio šalių katalikiškųjų universitetų studijų programų

pažinimas, jų tyrinėjimas bei pritaikymas savaščiai yra reikšmingas mokslo tiriamojo darbo objektas Lietuvos edukologams, dirbantiems katalikiškosios kultūros ir mokslo srityje. Kiekvieno universiteto pašaukimas yra jo pažangus originalumas, humanistinių vertybių skleidimas. Eidamas šiuo keliu universitetas atveria duris ir teologiniam mąstymui. Mokslinė teologija nuolat stiprina kultūrinės dvasininkijos ir pasauliečių vertybes, padeda spręsti aktualiausias žmogiškąsias problemas. Šiandieniam pasaulyje universitetų paskirtis ne vien teikti žinias jaunajai kartai ir visuomenei, bet taip pat auklėti ir rengti būsimąsias kartas taip, kad jos išmokytų gerbti didžiąją gamtos ir paties gyvenimo harmoniją, o iš jų galėtų mokytis ir kiti. S. Nowosado¹⁶⁰ straipsnyje analizuojamas katalikų universitetų vaidmuo dabartinėje kultūrinėje situacijoje, ypač Europoje, aptariami nuolatiniai katalikų universiteto tikslai tarnaujant Bažnyčiai ir visai žmonijai. Jauno žmogaus ugdymas neatskiriamas nuo dorinio ugdymo, kuris ne tik formuoja gyvenimo vertybes, bet ir padeda suvokti gyvenimo tikslus bei jų siekimo būdus, todėl kaip būtina katalikų ugdymo dalis V. S. Vaičiūno¹⁶¹, H. Lombaertso¹⁶², V. Vainilavičiūtės ir R. Vaitkevičiūtės¹⁶³, M. Mrózo¹⁶⁴ mokslo darbuose analizuojama universitetinė sielovada. Universitetinių studijų procesas šiandien neatsiejamas nuo informacinio raštingumo ir interaktyvios sąveikos, kai, taikant aktyvias mokymosi formas, studentai įgyja socialinius gebėjimus, analizuojamus G. Gedvilienės ir V. Vaičiūnienės¹⁶⁵ tyrime. Vakarų civilizacijos visuomenė vadinama informacine visuomene. Tačiau pastebima, kad nuo per didelio informacijos srauto žmonės praranda dėmesį ir nebeskiria svarbių problemų nuo nereikšmingų. Bažnyčia moko, kad krikščionių bendruomenė, naudodama šiuolaikines komunikacijos priemones, ieškotų praktinių būdų iš virtualaus kibernetinės erdvės pasaulio pereiti į realų krikščioniškosios bendruomenės pasaulį. Naudojantis šiuolaikinėmis komunikacijos priemonėmis galima teikti informaciją, kviesti, raginti ir mokyti tikinčiuosius, tačiau internetas niekada nepakeis gilios Dievo patirties, atsirandančios iš Bažnyčios liturginio ir sakramentinio gyvenimo, gyvo ir specialiai auditorijai skirto pamokslu, todėl V. S. Vaičiūno¹⁶⁶ publikacijoje pabrėžiama homiletikos svarba moderniai akademinėi bendruomenei. Katalikų teologas Karlas Rahneris teigė, kad intelektualinis integralumas skatina sukaupti drąsą, būtiną dvasiniams sprendimams. Protas, net patirdamas istorijos ribojamą netikrumą, tamsą, baime, turi būti pasiryžęs įsipareigoti. Ir šis įsipareigojimas turi ypatingą moralinę dimensiją.¹⁶⁷ Šiandien tampa aišku, kad būdami nesaugūs dėl ateities ir kovodami su nesaugumu, galime pulti į nevilgtį, bet yra kita alternatyva – turėti tvirtus įsitikinimus, eiti priekyje ir naudotis dvasingais, humanistiniais žmonijos auklėjimo ir švietimo būdais. Tai ypač turi rūpėti universitetams, o dar labiau Katalikų teologijos fakultetui, kuris yra ne vien studijų bendruomenė, bet kartu gilaus dvasingumo mokykla Lietuvoje.

Kintant politinėms, ideologinėms, socialinėms, ekonominėms sąlygoms Lietuvoje formuojasi nauja visuomenė, kurios tikslas visiškai integruotis į Europos šalių bendriją. Šiam tikslui pasiekti reikia kilnios dvasios inteligentų, aukštos kompetencijos jaunuomenės ugdytojų. G. Birkas¹⁶⁸ teigia, kad visuomenės kaita – kultūrinis daugialypiškumas, naujas požiūris į esminius klausimus ir bendravimą – tikybos dėstymui meta naujus iššūkius, į kuriuos reikia rasti naujus atsakymus, pagrįstus gyvąja Bažnyčios Tradicija. Posovietiniu laikotarpiu vykusio švietimo reforma įteisino tikybos mokymą švietimo sistemoje ir išryškino katalikų teologijos mokslo svarbą, rengiant brandžius tikybos mokytojus.

V. Vainilavičiūtės¹⁶⁹, S. A. Stasiulevičiūtės¹⁷⁰, G. R. Rugevičiūtės¹⁷¹, A. Zulumskytės ir G. Overlingienės¹⁷², R. Jakštienės¹⁷³ mokslo darbuose aiškinami tikybos pamokų pasirinkimo motyvai, analizuojamos tikybos mokymo programos, ieškoma galimybių jas tobulinti ir pertvarkyti religinio ugdymo turinį taip, kad jis taptų artimesnis tikėjimo ieškantiems moksleiviams, lyginant ugdymo programas su kitų Europos valstybių patirtimi ir siekiant optimizuoti pasauliečių rengimą apaštališkajai Bažnyčios misijai. Kaip teigia J. Bagrowiczius¹⁷⁴, švietimo ir religijos ryšys šiandien yra gilių apmąstymų objektas, jis kelia naujus reikalavimus religiniam švietimui. A. Stašulāne¹⁷⁵ pabrėžia, kad Bažnyčiai kyla neatidėliotina būtinybė laiduoti religinio švietimo tęstinumą visose asmens ugdymo pakopose. Analizuojant didaktines religinio švietimo nuostatas, kurias galima realizuoti šiuolaikinėje visuomenėje¹⁷⁶, svarbi ir kitų valstybių patirtis¹⁷⁷. Kad šiuolaikinėje visuomenėje yra paviršutiniškas krikščionybės ir Bažnyčios suvokimas, atskleidžia A. Grickevičiaus¹⁷⁸ visuotinės ir Lietuvos istorijos vadovėlių analizė. Ji parodo, jog mokykloms skirtuose istorijos vadovėliuose krikščionybės ir Bažnyčios apibūdinimas nepakankamai nuoseklus ir kompetentingas. Todėl Bažnyčios mokymas skiria ypatingą dėmesį vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų katechezei, kuri turi atliepti nuolatinį pakrikštytųjų ugdymo poreikį. G. Gedvilienės ir S. Karasevičiūtės¹⁷⁹ tyrime atskleidžiamas jaunimo centruose, katalikiškose organizacijose ir draugijose vykdomas katalikiškų jaunimo grupių vadovų pasauliečių ugdymas. Autorės teigia, kad nuo vadovų pasirengimo labiau nei nuo kitų veiksmų priklauso katalikiškų jaunimo grupių užsibrėžtų tikslų įgyvendinimas, santykiai grupėje, tikėjimas ir pasitikėjimas. Katechetiniu ugdymu siekiama, kad mokymo nušviestas tikėjimas taptų gyvas, sąmoningas, veiklus. K. Pekas¹⁸⁰ pabrėžia, jog svarbu, kad Katekizmas būtų rūpestingai perteikiamas ne tik vaikams ir jaunuoliams, bet ir suaugusiems žmonėms, nes suaugusiųjų katechezė yra didžiausias šiuolaikinės Bažnyčios rūpestis. A. Lukaševičius¹⁸¹ aptaria įvairius katechezės būdus, leidžiančius pasiekti šiuolaikinį žmogų tam tikrose jo gyvenimo situacijose, katechezės planus, sudarytus remiantis esamos situacijos analize, nurodo galimas katechetinio darbo gaires.

Akivaizdu, kad užmiršus praeitį negalima kurti dabarties, todėl žurnale SOTER gausu mokslinių publikacijų pedagoginės istorijos tema. O. Tijūnėlienės¹⁸² mokslo darbuose aptariami prof. P. Dovydaičio katalikiškos veiklos tikslai, švietimo istorijos bruožai vysk. M. Valančiaus raštuose, kun. S. Ylos pažiūros į ugdymą, kun. M. Gustaičio atvirumas ugdymo vertybėms ir pasiryžimas tarnauti tautai, S. Šalkauskio dvasinio žmogaus tobulėjimo teorija, kun. I. Tamošaičio nuostatos vertybių sistemų ir žmogaus santykio su jomis atžvilgiu. Šios publikacijos įrodo, kad Bažnyčios ir visuomenės kultūros baruose darbavęši žmonės paliko vertingas Lietuvos švietimo reformos pamokas ir tapo ugdymo pavyzdžiais naujoms edukologų kartoms.

Bažnyčios nuomone, žmogaus ugdymas visų pirma prasideda šeimoje. Taigi ypatinga šiuolaikinės visuomenės tyrimų sritis – *šeimotyra*. Šeimos modelio paieškos, jaunuolių rengimas šeimai, vaikams ir jaunimui ugdyti skirtų programų analizė, sąžinės laisvės probleminiai aspektai, religinė socializacija šeimoje, vyraujantys religinės patirties ir praktikos veiksniai analizuojami R. Čepienės ir E. Giedraitienės¹⁸³, L. Sajienės ir O. Norkutės¹⁸⁴, J. Žukauskaitės ir A. Širinskienės¹⁸⁵, Ž. Advilonienės¹⁸⁶ mokslo darbuose. Stiprinant katalikišką šeimą didelę reikšmę turi *Šeimos centry* darbas. Šeimos centrų raidą

Lietuvoje ir jų programas analizuoja N. Liobikienė¹⁸⁷. *Šeimotyros* mokslinių tyrimų srityje svarbią vietą užima *lytinio švietimo* ir *lytinio ugdymo* skirtumų nagrinėjimas, *reprodukcinių* pasaulėžiūros sklaidos visuomenėje ir įtakos jaunų žmonių požiūriui į šeimą kritika ir vertinimas. B. Obelenienės ir K. Pukelio¹⁸⁸; E. Danilevičiaus ir J. V. Uzdilos¹⁸⁹; K. Pukelio¹⁹⁰; E. Švedo¹⁹¹; S. Ustilaitės, V. Juškelienės ir A. Petronio¹⁹²; G. Vaitoskos¹⁹³; B. Obelenienės¹⁹⁴; E. Danilevičiaus¹⁹⁵ mokslo darbuose apžvelgiami lytinio švietimo įtakos paauglių lytinei elgsenai aspektai, vertinamos kitose šalyse taikomos lytinio švietimo programos, analizuojami lytinio švietimo ir lytinio ugdymo fenomenai remiantis filosofiniu ir pedagoginiu diskursu, aiškinama dirbtinės kontracepcijos vartojimo rizika, tirama paauglių lytinės elgsenos sąsaja su prasta psichoemocine būsena, atskleidžiamos anksstyvųjų paauglių lytinių santykių prevencijos rūšys, pateikiamos jaunimo rengimo šeimai rekomendacijos, pabrėžiama, kad seksualinės energijos suvaldymas yra atskiro žmogaus ir tautos klestėjimo garantas, todėl ugdymo procese labai svarbu išlaikyti teisingą lytinio ugdymo ir lytinio švietimo santykį. Teisingam lytinio ugdymo ir lytinio švietimo santykio tyrimui reikšmingas B. Obelenienės¹⁹⁶ mokslo darbas, kuriame pateikiamas bendrojo lavinimo mokyklos ugdymo turinio vertinimas lytinio ir lytiškumo ugdymo principų aspektu. S. Lileikis teigia, kad jei nėra sistemingo krikščioniško požiūrio į žmogaus ugdymą šeimoje, „mokykla pamatinio šeimos indėlio pakeisti negali, nebent tik iš dalies, nepakankamai“¹⁹⁷. Taigi viltį teikia O. Tijūnėlienės¹⁹⁸ atliktame tyrime pateiktas akademinio jaunimo požiūris į tradicinę šeimą: nepaisant sudėtingų šiuolaikinių šeimų deformacijų, jaunimo įsitikinimu, tradicinė šeima turi stiprėti ir atlikti žmogaus dvasinio, dorovinio auklėjimo funkciją.

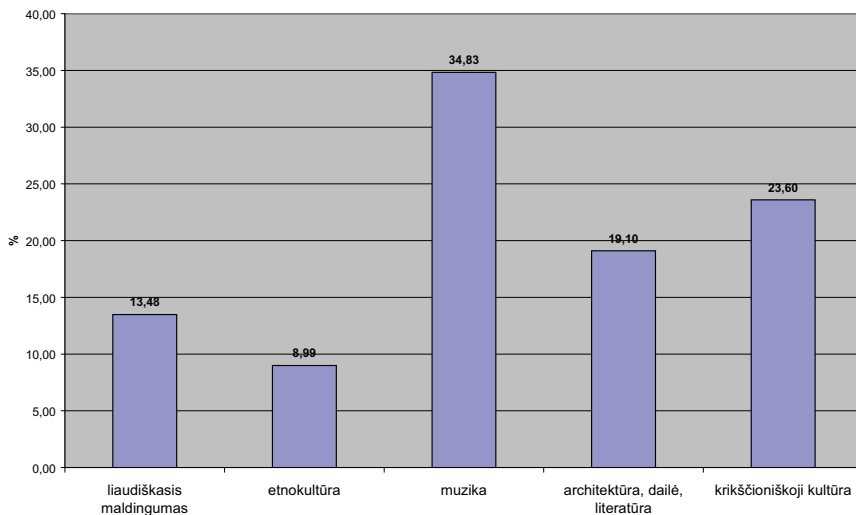
Liaudiškojo maldingumo, etnokultūros, krikščioniškojo meno ir kultūros tyrinėjimai

Analizuojant kultūrinę situaciją, kurioje gyvena ir kuria šiandieninis Vakarų civilizacijos žmogus, galima aiškiai atpažinti tendenciją siekį marginalizuoti tikėjimą iš visuomeninio gyvenimo, kaip kultūriškai nepagrįstą, vien subjektyviu asmeniniu pasirinkimu paaiškinamą reiškinį. Vyraujančioje *mokslinės-techninės* kultūros aplinkoje išryškėja subjektyvizmas, kuris apibrėžiamas kaip tiesos matas ir kriterijus; pozityvistinės prielaidos dėl mokslo ir technologijos pažangos formuoja hedonistinio materializmo pasaulėžiūrą; politinėse sistemose vienos su kitomis konkuruojančios politinės ideologijos žada sukurti žmonijos laimę, propaguodamos antropocentrinį ateizmą ir religinį indiferentizmą.¹⁹⁹

Religijos mokslo žurnale SOTER publikuojami liaudiškojo maldingumo (13,48 proc.), etnokultūros (8,99 proc.), krikščioniškojo meno (muzikos – 34,83 proc. ir architektūros, dailės bei literatūros – 19,10 proc.), krikščioniškosios kultūros (23,60 proc.) mokslo darbai (žr. 3 pav.).

Religija yra ne tik atminimas, bet ir tradicija, kuri laikui bėgant perskverbia žmonių bendruomenės gyvenimą: vietines šventes, šeimos tradicijas, įvairias apeigas, maldingąsias keliones. Todėl tikrąjį tikėjimą į kultūrinimą bene geriausiai išreiškia *liaudiškasis maldingumas*, nes jis apima tikėjimą, liturgiją, jausmą, meną, įtvirtina tam tikros tautos tapatumo ir vietinių tradicijų įsisąmoninimą. Lietuvių tauta, kaip ir kitos Europos ir

3 pav. Liaudiškojo maldingumo, etnokultūros, krikščioniškojo meno ir kultūros publikacijos

pasaulio tautos, puoselėja savo kultūrą, kuriai didžiulę įtaką turėjo krikščionybė. Lietuva vadinama „kryžių šalimi“, joje yra unikalus visame pasaulyje Kryžių kalnas (Šiauliuose), A. Motuzo²⁰⁰ atlikti tyrimai pagrindžia, kad Kryžių kalno apeiginiai papročiai savo kilme yra Vakarų Europos katalikiškų tautų ir kultūrų atspindys. Autoriaus publikacijoje atskleidžiamas Kryžių kalno kultas kaip pranciškoniškos kultūros palikimas Lietuvoje, analizuojami latvių ir lietuvių maldininkų apeiginės muzikos ypatumai²⁰¹. Sąvoka *liaudiškasis maldingumas* nusako įvairias asmeninio ar bendruomeninio pobūdžio kultines apraiškas, kurios, atsižvelgiant į krikščioniškojo tikėjimo kontekstą, reiškiasi visų pirma ne šventosios liturgijos formomis, bet ypatingais aspektais, pasiskolintais iš kokios nors tautos, etninės grupės ar jų kultūros. *Maldingosios praktikos* tam tikru mastu yra liturgijos įkvėptos ir veda krikščioniškąją liaudį į liturgiją. Kai kurios *maldingosios praktikos* nustatytos Apaštalų Sosto ar vyskupų potvarkiu; daugelis jų priklauso vietinių Bažnyčių kulto paveldui ar vienuolynų bendruomenėms ir vykdomos laikantis papročių ar teisėtai patvirtintų knygų.²⁰² Šiam kultūros tipui ypač daug grėsmių kelia sekuliarizmas. Neretai politikai arba folkloristai pasisavina liaudies maldingumo tradicijas ir naudoja jas nepaisydami sakralumo. Kartais žmonės, matydami religinius ženklus ar simbolius, jau nebesupranta, nebeatmena jų reikšmės. Todėl A. Motuzo²⁰³, V. Lileikienės²⁰⁴ moksliniai darbai, analizuojantys Marijos kultą kalvarijų Kryžiaus keliuose, Žemaitijos lurdų kilmę ir apeiginę kultūrą, atskleidžia, kaip *liaudiškasis maldingumas* leidžia tikintiesiems išreikšti savo tikėjimą, savo ryšį su Dievu, Mergele, šventaisiais.

Liaudiškasis maldingumas taip pat skatina meninę raišką, tautos kūrybingumas atskleidžia visose srityse: apeigose, muzikoje, giesmėse, dailėje. Religijos mokslo žurnale

SOTER ypač gausu bažnytinės ir instrumentinės muzikos istorijos, etnomuzikologijos mokslinių publikacijų (žr. 3 pav.). R. Sliužinsko²⁰⁵, A. Remesos²⁰⁶, R. Apanavičiaus²⁰⁷ darbuose ieškoma terminijos ištakų, metodologinių sprendimų lietuvių liaudies ir grigališkojo choralo monodijų analogijose, krikščionybės įtakos kankliavimo raidai. D. Petrauskaitės²⁰⁸, G. Daunoravičienės²⁰⁹, D. Kšanienės²¹⁰, R. Gudelio²¹¹, E. Mažinto²¹² publikacijose analizuojama lietuvių kompozitorių kūryba ir bažnytinė muzika, muzikos žanrų specifškumas ir jų priskyrimas bažnytinei muzikai, lietuvių vargonininkų veikla Amerikoje, bažnytinių chorų vertinimo problematika, egzodo muzikos pedagogika. A. Motuzo²¹³ tyrimo rezultatai pagrindžia, kad keičiantis laikmečiams keičiasi ir Katalikų Bažnyčios žvilgsnis į tradiciją: vyksta jos rekrifikacijos (krikščionybės atsinaujinimo) procesas.

Dailės ir architektūros srityje pateiktos B. Gudaitytės²¹⁴, L. Šinkūnaitės²¹⁵, R. Kazlauskos²¹⁶, I. Burinskaitės²¹⁷, A. Traškinienės²¹⁸, A. Kulvietytės-Slavinskienės²¹⁹, R. Ostrovskajos²²⁰ mokslinės publikacijos rodo Bažnyčios ir meno istorijos sąsajas. Ieškant tikėjimo, žmogaus gyvenimo prasmės, ryšio su Dievu, religinio tapatumo, daugybę apmąstymų teikia literatūros ir teatro kūriniai, kuriuos mokslo publikacijose analizuoja E. Zakarauskas²²¹, A. Mykolaitytė²²², S. Rakutienė²²³, I. Skurdenienė²²⁴, G. Židonis²²⁵, V. Skrupskelytė²²⁶, D. Jakaitė²²⁷, V. Truskauskaitė²²⁸.

Tikintieji nuo pat pirmųjų krikščionybės amžių pamaldžiai gerbė Kristaus apaštalus ir kankinius, kurie savo pralietu krauju įvykdė tikėjimo ir meilės liudijimą. Bėgant amžiams, nepaisant pasaulio nepastovumo, keliaujančioji Bažnyčia iškėlė vis daugiau šventųjų, kurie skaištumu, neturtu, krikščioniškųjų dorybių vykdymu ištikimai siekė tobulos vienybės su Kristumi.²²⁹ Lietuvių tauta savo garbingoje istorijoje turėjo daug didžiųjų žmonių, išmintingų valdovų, narsių vyrų ir mokslininkų, pamaldžių moterų, bet nedaug turi oficialiai paskelbtų šventųjų ir palaimintųjų. Todėl reikšmingas R. Račiūnaitės-Paužuolienės²³⁰ ekspedicija paremtas tyrimas, atskleidžiantis Barbaros Žagarietės Umiastauskaitės šventumo fenomeną.

Daugelyje šalių *liaudiškasis maldingumas* yra kasdienio gyvenimo dalis. Saugotinų katalikų *liaudies maldingumo* praktikų yra išlikę lietuvių šeimos papročiuose, jos praktikuojamos bažnytinių kalendorinių metų ciklo švenčių metu. V. Kvasaitės²³¹, R. Račiūnaitės²³² mokslo darbuose analizuojama, kaip senovės lietuvių papročiai integrovosi į katalikišką kultūrą, nagrinėjamos krikščioniškosios vertybės lietuvių šeimos papročiuose (gimtuvėse, krikštynose, vestuvėse ir laidotuvėse) nuo XIX a. iki šių dienų. Etnografiniuose Lietuvos regionuose ir lietuvių etninėse žemėse R. Račiūnaitės atliktas lauko tyrimas parodo, kad krikščioniškosios vertybės egzistavo šeimos papročiuose kaip moralinės normos, tačiau XXI a. demografiniai pokyčiai lemia naujai įsitvirtinančius, iš svietimos kultūros perimamus gyvenimos brožuos²³³.

Kiekviena tauta brangina savo kultūrą, būtent per ją išgyvena ir išpažįsta savo tikėjimą. Taip formuojasi bendra kultūra, tikėjimas yra kaip sudedamasis jos elementas. Todėl Evangelijos skelbimas ir išganymo šventimas turi pasižymėti ne tik tikėjimo giliu išmanyimu bei patyrimu, bet ir kultūrine terpe. Deja, dėl šiandien Vakarų civilizaciją užvaldžiusio materializmo ir pragmatizmo kyla grėsmė visiškai paneigti Europos kultūros krikščioniškąsias ištakas, vis aiškiau pastebima Europos tapatybės krizė. Nors krikščionybė nėra kilusi iš Europos ir nėra klasifikuojama kaip europinė religija, tačiau būtent Europoje

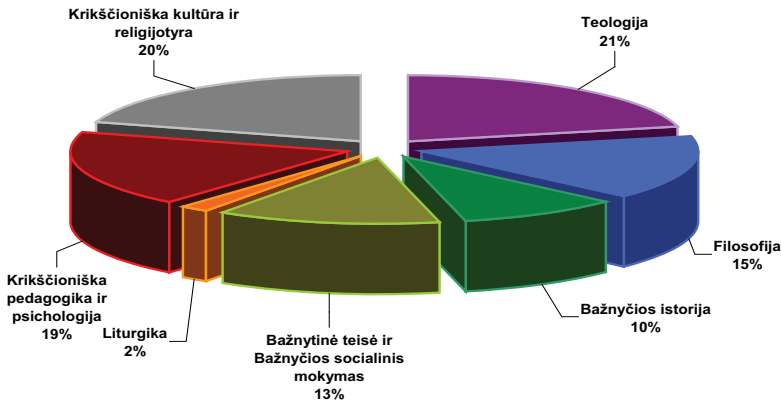
krikščionybė įgijo istoriškai veiksmingiausią kultūrinę ir intelektualinę raišką, todėl ji tebėra su Europa ypatingu būdu susipynusi. V. Landsbergis²³⁴ atpažįsta Europos tapatybės krizę sekuliariose pastangose eliminuoti krikščionybę iš viešojo gyvenimo ir perspėja: jei bus prarasta Europos tapatybė, negalima tikėtis išsaugoti lietuviškos tapatybės, nes Lietuva buvo ir yra Europos civilizacijos dalis. P. Veljatagos²³⁵, G. Gedvilienės ir A. Šukio²³⁶, M. Kazakevičienės²³⁷, V. Pruskaus²³⁸, I. Buckley²³⁹, R. Labanausko²⁴⁰, I. Strumickienės²⁴¹, V. S. Vaičiūno ir A. Motuzo²⁴² publikacijose analizuojama ateitininkų, romuviečių, lietuvių inteligentų, menininkų, kunigų, mokslininkų ir visuomenės veikėjų veikla bei religinės pažiūros atskleidžia, jog gilias tikėjimo žmonės, sėkmingai derinantys išsilavinimą ir kultūrą, yra gyvi liudytojai, kurių dėka daugelis iš naujo gali atrasti savo kultūros krikščionišką šaknis. T. Buckley²⁴³ pastebi, kad Vakarų visuomenės tradicines religines vertybes keičia kvazireliginės vertybės, o konceptualus pokytis iš vertikalios hierarchinės struktūros į horizontalią išreiškia kultūrinę įvairovę. V. Landsbergis²⁴⁴ teigia, jog daugia-kultūrė Europa gali atrasti save tik tuomet, kai saugodama kultūrinę įvairovę šalia integruojamų kitų kultūrų puoselės Vakarų civilizacijos šerdį – krikščioniškąjį paveldą. Rimtas teologinis, istorinis ir kultūrinis ugdymas formuoja sveiką nuovoką sprendžiant, kas būtina ar naudinga arba, priešingai, nenaudinga ir pavojinga tikėjimui²⁴⁵. Krikščionys, atsiverdami širdimi kultūrinei adaptacijai ir nutraukdami ryšį su tuo, kas nesuderinama su katalikų tikėjimu, gali išsaugoti lietuvišką tautinę tapatybę, brangindami europietišką krikščionišką tapatybę.

Mokslinių publikacijų struktūrinė analizė ir metodologija

Pradėjus leisti žurnalą SOTER, mokslinių publikacijų tematika ir apimtis nebuvo griežtai struktūruota. Įvairių mokslo sričių atstovai leidinyje skelbė teologijos, filosofijos, edukologijos, šeimotyro, sociologijos, etnokultūros, meno, kultūrologijos tyrimus.

Analizuojant mokslinių publikacijų problematiką ir išryškėjusias mokslinių tyrimų tendencijas, nuo 2006 m. SOTER turinyje išskirtos rubrikos: *Teologija ir filosofija*, *Liturgika*, *Krikščioniškoji pedagogika ir psichologija*, *Bažnyčios istorija*, *Bažnytinė teisė ir Bažnyčios socialinis mokymas* bei *Krikščioniškoji kultūra ir religijotyra*²⁴⁶. Pagal šias mokslinių tyrimų sritis atlikta turinio *content* analizė rodo, kad per dešimt SOTER gyvavimo metų (1999–2009) išleistuose žurnalo numeriuose [nuo Nr. 1 (29) iki Nr. 30 (58)] įvairių mokslo sričių mokslininkai paskelbė per 414 mokslinių publikacijų, iš kurių teologijos (21 proc.), filosofijos (15 proc.), liturgikos (2 proc.), krikščioniškosios pedagogikos ir psichologijos (19 proc.), Bažnyčios istorijos (10 proc.), bažnytinės teisės ir Bažnyčios socialinio mokyimo (13 proc.), krikščioniškosios kultūros ir religijotyros (20 proc.) (žr. 4 pav.).

Religijos mokslo žurnale SOTER taip pat paskelbta: recenzijos (21), konferencijos (7), vertimai (4), kronikos (2), apžvalgos (2), *pro memoria* (3). Išleisti penki *Priedai*: Nr. 1. *Religija ir kultūra* (2001) publikuojamas A. Maceinos VDU baigimo diplominis darbas „Religijos reikšmė kultūrai“, kurį vertina O. Tijūnėlienė („A. Maceinos kelio į filosofiją pradžia“) ir J. Šlekys („Neotomistinis A. Maceinos žvilgsnis į kultūrą ir religiją“); Nr. 2. A. Motuzo *Vilniaus kalvarių Kryžiaus kelio apeigos ir muzika* (2002); Nr. 3. A. Motuzo *Žemaičių Kalvarijos Kalnai: istorija, apeigos ir muzika* (2004); Nr. 4. A. Motuzo *Veprių*

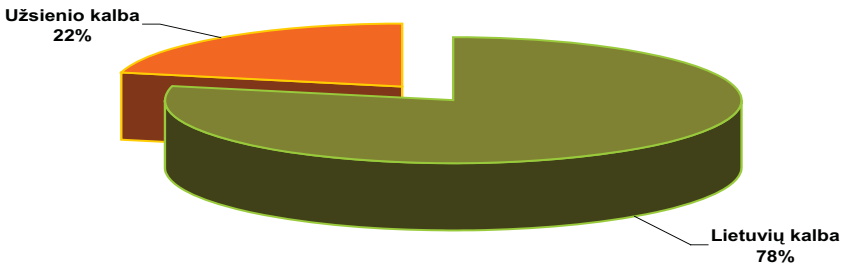
4 pav. Mokslinės publikacijos pagal religijos mokslo žurnalo SOTER rubrikas

Kalvarijos: istorija, apeigos ir muzika (2005); Nr. 5. *Prisimenant prelatą Antaną Rubšį*, leidinio sudarytojas V. S. Vaičiūnas (2005).

Žurnale SOTER straipsniai spausdinami lietuvių, anglų, vokiečių, prancūzų, italų, lenkų ir rusų kalbomis. Šiuo metu užsienio kalbomis paskelbtos publikacijos sudaro 22 proc. (žr. 5 pav.).

Žurnalo SOTER privalumai – tai tarpdiscipliniškumas, įvairių mokslo sričių autorių bendradarbiavimas, mokslinių metodų įvairovė.

Religijos mokslo žurnale SOTER paskelbti mokslo darbai atlikti, pasitelkiant įvairius *kokybinius ir kiekybinius* mokslinių tyrimų *metodus*. Šiuolaikinių metodologų nuomone, atitinkamo mokslinio metodo pasirinkimas turi didaktinę reikšmę, nes mokslinis metodas

5 pav. Lietuvių ir užsienio kalbomis paskelbtos publikacijos

nėra vien taisyklių, kurių reikia laikytis, rinkinys, bet normatyvinis pavyzdys, kurį kūrybingai gali taikyti tyrinėtojai. Mokslininko pasirinktas mokslinis metodas padeda suprasti tyrimo procesą, klausimų pagrindimą, atsakymų sistematizavimą.²⁴⁷

Teologijoje vyrauja metodų gausa. Klasikiniai *teologiniai* metodai retai kada būna grynos formos, nes dažniausiai teologai naudoja jų elementus ir jungia su įvairių humanitarinių mokslų taikomais metodais. Tačiau visiems jiems būdingi *du principai*: 1) krikščioniškojo gyvenimo aspektai vertinami filosofiška ir kaip vertingas pažinimas teologijos tezės įgauna filosofinę ar mokslinę formą, racionaliai apmąstant Apreiškimą; arba 2) tikrovės pažinimas interpretuojamas, remiantis prigimtinio proto suvokimu ir tik po to kreipiamasi į Apreiškimą, išieities taškas – krikščioniška patirtis ir pats žmogus, kurio situacija apmąstoma Apreiškimo kontekste. Antrasis metodologinis principas leidžia teologiniuose tyrinėjimuose taikyti fenomenologinį metodą. Kadangi Bažnyčios mokymas daugelį amžių analizuoja įvairius tekstus, teologijoje yra išplėtoti ir saviti *hermeneutiniai* metodai. Jų plėtrai didelę reikšmę turėjo po Vatikano II Susirinkimo įsitvirtinęs indukcinis supratimas, kad Dievas kreipiasi į žmogų per žodžius, faktus, daiktus, reiškinius, todėl atpažįstant Apreiškimo ženklus galima kritiškai analizuoti ir interpretuoti kalbą, kultūrą bei egzistuojančias sąlygas, nukreipiant intelektualines pastangas tiesos link.²⁴⁸

Filosofijoje taikomi įvairūs *teoriniai*: *abstrakcijos, alternatyvų, analizės, apibendrinimo, dedukcijos, indukcijos, sintezės, sisteminės analizės, lyginamasis* ir kt., metodai. Filosofų mokslinio tyrimo procese jie atspindi mąstymo operacijų kryptingumą, minties veiksmus, mąstymo turinį.

Edukologijoje ir *psichologijoje* dažnas *modeliavimo metodas*. Šalia mokslinės-filosofinės, istorinės, psichoanalitinės, pedagoginės literatūros šaltinių *lyginamosios* ir *loginės analizės* bei kritinio *vertinimo* metodų, žurnale SOTER edukologų paskelbti tyrimai atlikti pasitelkus: kokybinius *aprašomuosius, interviu, turinio (content) analizės, kiekybinius anketinės apklausos, statistinių duomenų analizės* metodus.

Kultūrologijoje ir *religijotyroje* taikomi: *lyginimo, lyginamasis istorinis, muzikologinis analitinis* metodai, analizuojama *lauko* ir *ekspedicijų medžiaga (asmeniniai archyvai)*.

Per dešimtmetį religijos mokslo žurnale SOTER publikacijas paskelbė mokslininkai iš įvairių pasaulio šalių universitetų:

Lietuvos: Vytauto Didžiojo (VDU), Vilniaus (VU), Klaipėdos (KU), Šiaulių (ŠU), Mykolo Romerio (MRU), Kauno technologijos (KTU), Kauno medicinos (KMU), Vilniaus pedagoginio (VPU) universitetų, Lietuvos muzikos ir teatro bei Vilniaus dailės akademijų;

Latvijos: Daugpilio universiteto, Rygos teologijos instituto;

Lenkijos: Varšuvos kardinolo Stepono Višinskio, Liublino Jono Pauliaus II katalikiškojo, Torunės Mikalojaus Koperniko, Silezijos, Varmijos Mozūrų (Olštynė), Bratislavos Komenskio, Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetų, Varšuvos katalikų teologijos akademijos, Dvasinės Krokuvos akademijos, Marijonų istorijos ir dvasingumo instituto;

JAV: Baltimorės Lojolos, Hiustono šv. Tomo universitetų, Bruklino politechnikos instituto;

Didžiosios Britanijos Lutono universiteto;

Prancūzijos Vakarų Bretanės universiteto;

Belgijos Luveno katalikiškojo universiteto;

Vokietijos: Bonos šv. Augustino universiteto, Miuncheno aukštosios filosofijos mokyklos;

Austrijos: Vienos universiteto, Eisenstadto vyskupijos religijos pedagogikos instituto;
Italijos Romos popiežiškojo Laterano universiteto.

Taigi ateityje svarbu išsaugoti mokslo sričių tarpdiscipliniškumą, skatinti tarpuniversitetinį ir tarptautinį mokslininkų bendradarbiavimą ir puoselėti mokslinių tyrimų kokybę.

Išvados

1. Laisvė išpažinti ir praktikuoti religiją yra kultūrinė vertybė. Bažnyčia per įkultūrinimą tampa suprantamesnė tautoms, tačiau, išlikdama transcendencijos ženklu, susidurdama su skirtingiausiomis kultūromis, ji turi išsaugoti krikščioniškojo tikėjimo savitumą ir vientisumą. Rūpestis, kad nebūtų iškraipomi objektyvūs tikėjimo reikalavimai, įpareigoja Bažnyčią ugdyti aukštos erudicijos dvasininkus ir katalikus pasauliečius, pasitelkiant teologijos mokslą. Lietuvoje šią galimybę teikia 1999 m. atkurtas religijos mokslo žurnalas SOTER, kuriame per dešimt metų mokslo darbus paskelbė teologijos mokslininkai, išryškinę Bažnyčios istorijos, dogminės, moralinės, pastoracinės, fundamentinės, ekumeninės, dvasingumo teologijos, pašaukimų pastoracijos, liturgikos, bažnytinės teisės, katalikų socialinio mokymo aktualią mokslinę problematiką. Įvairių teologijos disciplinų mokslinės publikacijos išsidėsto gana proporcingai. Autoriai analizuoja Bažnyčios dokumentus, Vatikano II Susirinkimo nutarimus, popiežių enciklikas (10,5 proc.), atskleidžia praeityje nenagrinėtus Bažnyčios istorijos puslapius (21 proc.), tiria kristologijos, sakramentologijos, mariologijos raidos ypatumus, specializuojasi teologinės ekumenijos srityje (11 proc.), kelia svarbius moralinės ir pastoracinės teologijos klausimus (13 proc.), gilinasi į pašaukimų sielovadą ir šiuolaikinio žmogaus dvasingumą, išryškindami žymių Bažnyčios šventųjų pavyzdžius (12,5 proc.), aiškina bažnytinės teisės kanonus (18 proc.), atpažįsta opias šiandienos socialinio gyvenimo problemas (10,5 proc.), domisi liturgika (3,5 proc.).

Bažnyčios misija – perduoti Evangeliją iš kartos į kartą – reikalauja ne tik Šventojo Rašto, Bažnyčios mokymo dokumentų ir teologijos mokslo išsamių studijų, bet taip pat gilaus, nuodugnaus tikrovės pažinimo, savo laikmečio žmonių ir jų problemų suvokimo, todėl religijos mokslo žurnalui SOTER būdingas mokslinis tarpdiscipliniškumas.

2. Šiandien dėl gausybės požiūrių į gyvenimą ir pasaulį ryškėja žinojimo fragmentacija, žmogus užsisklendžia imanencijoje, neieško tiesos ir gyvenimo prasmės. Bažnyčia, žvelgdama į žmogų kaip į Dievo sukurtą asmenį, teikia gyvenimui didelę vertę, todėl filosofijai skiria užduotį ieškoti autentiškos išminties ir tiesos bei galimybių giliau pažinti tikėjimą. Per dešimt metų religijos mokslo žurnale SOTER paskelbti filosofijos mokslo darbai palaiko gyvą krikščioniškosios minties tradiciją: analizuoja žmogaus asmens kilnumo klausimus, laisvės sąvoką ir atskleidžia, kad filosofinė antropologija, remdamasi krikščioniškuoju tikėjimu ir bibline antropologija, atveria neribotus žmogaus gebėjimus. Filosofai ieško darnaus filosofijos ir teologijos santykio, siekia išryškinti transcendentinį ir metafizinį matmenį, bando aprėpti didžiąją filosofinę tradiciją bei šiuolaikinės filosofijos pasiekimus, analizuodami šv. Tomo Akviniečio intelektualinį palikimą ir apmąstydami

žinomų praeities bei šiuolaikinių mąstytojų veikalus. Religijos mokslo žurnale SOTER publikuojami metafizikos, antropologijos, ontologijos, hermeneutikos, fenomenologijos, religijos, judėjimo, istorijos filosofijos mokslo darbai – tai nepaneigiamas įnašas aktualizuojant filosofijos tradiciją Lietuvos kultūroje ir atveriant vertybių, sąmoningumo bei gyvenimo prasmės paiešką transcendentiniuose lygmenyse.

3. Katalikiškasis ugdymas apibūdina Bažnyčios pastoracinę užduotį išauklėti žmones visapusiškais asmenybėmis, kurių intelektualinė ir dvasinė veikla rastų savo pagrindą ir būtų įgyvendinama Kristuje. Reikšmingoje kultūros ir tikėjimo sintezėje, kad žinios, neatsietos nuo tikėjimo taptų išmintinga gyvenimo vizija, ypatinga pastoracinė globa turi lydėti švietimą. Katalikų teologijos fakulteto prie Vytauto Didžiojo universiteto studijų programos yra patvirtintos Vatikano katalikiškųjų studijų kongregacijos, todėl jose gausu teologijos ir filosofijos dalykų. Katalikiško aukštojo mokslo institucijos tikslas – ugdyti intelektualinę ir dvasinę tautos savimonę, integruojant krikščioniškos tiesos ir tarnystės principus reliatyvistinio liberalizmo ir mokslinio pozityvizmo aplinkoje. Žurnalo SOTER krikščioniškosios pedagogikos ir psichologijos skylyje publikuojamuose mokslo darbuose analizuojamos teologijos studijų programos, dėstant tikybą kylantys iššūkiai, tikybos pamokų pasirinkimo motyvai, religinio ugdymo tobulinimo galimybės. Publikacijos išryškina universiteto sielovados ir homiletikos svarbą moderniai akademinėi bendruomenei, atkreipia dėmesį į vaikų, jaunimo bei suaugusiųjų katechezės problemas, aptariami įvairūs katechezės būdai, planai, nurodomos katechetinio darbo gairės. Mokslo darbai pedagoginės istorijos tema atskleidžia praeities lietuvių švietimo ir visuomenės veikėjų vertingus edukologijos mokslo pasiekimus. Bažnyčia ypač pabrėžia šeimos svarbą žmogaus asmenybės ir religingumo raidai, todėl katalikiškajam ugdymui itin didelę reikšmę turi *šeimotyro* mokslo tyrimai, apimantys šeimos modelio paieškas, jaunimo ugdymui skirtų programų analizę, reprodukcinės pasaulėžiūros kritiką, ankstyvųjų paauglių lytinių santykių prevenciją, lytinio švietimo ir lytinio ugdymo skirtumų vertinimą. Charakterizuojant katalikiškojo ugdymo prioritetus švietimo sistemoje, edukologijos, pedagogikos, andragogikos, psichologijos, katechetikos, religinio švietimo mokslo darbuose išryškėja, kad šiandien, sudėtingų tradicinių vertybių deformacijų laikmetyje, būtina stiprinti vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų religinio bei dvasinio auklėjimo darbą.

4. Religija kaip tradicija laikui bėgant perskverbia tautos gyvenimą: vietines šventes, šeimos tradicijas, apeigas, meną. Tautos tapatumo ir vietinių tradicijų pažinimas padeda geriau suprasti tikėjimo įkultūrinimą. Religijos mokslo žurnale SOTER publikuojami liaudiškajam maldingumui ir maldingosioms praktikoms, etnokultūrai, kultūrai, menui skirti mokslo darbai. Liaudies maldingumo praktikos aptinkamos bažnytinių kalendorinių metų cikle, išlikusios lietuvių šeimos papročiuose, praktikuojamos per maldingas piligrimines keliones į Kryžių kalną (Šiauliuose) ir kt. šventoves, puoselėjamos per kankinių ir šventųjų kultą bei jų garbinimo apeiginius papročius. Liaudies maldingumo, etnomuzikologijos, bažnytinės muzikos istorijos, bažnytinės architektūros, dailės, menotyros mokslo darbai atskleidžia, kad tautinių vertybių krikščioniška integracija yra brandaus tikėjimo veiksnys, skatinantis veiksmingą dinamišką kūrybingumą ir padedantis išsaugoti tradicines kultūros vertybes. Europos istorijoje krikščionybė yra centrinis ir didingas elementas, sudarytas iš klasikinio paveldo ir įvairių etninių bei kultūrinių srovių, todėl

krikščioniškasis tikėjimas, susietas su Europos istorija, formavo ir tebeformuoja regiono kultūrą.

5. Atgimusio (1999 m.) religijos mokslo žurnalo SOTER struktūrą šiandien paaiškina turinyje išryškintos rubrikos – tai *Teologija ir filosofija, Liturgika, Krikščioniškoji pedagogika ir psichologija, Bažnyčios istorija, Bažnytinė teisė ir Bažnyčios socialinis mokymas, Krikščioniškoji kultūra ir religijotyra*. Nuo 1999 iki 2009 metų išleista trisdešimt žurnalo SOTER numerių [nuo Nr. 1 (29) iki Nr. 30 (58)] ir penki *Priedai*. Įvairių šalių universitetų teologijos, filosofijos, teisės, istorijos, biomedicinos, sociologijos, edukologijos, pedagogikos, psichologijos, etnologijos, filologijos, muzikologijos, folkloristikos, meno, kultūrologijos, politikos, komunikacijos ir kt. sričių mokslininkai, taikydami kokybinius ir kiekybinius mokslinių tyrimų metodus, paskelbė 414 mokslinių publikacijų lietuvių ir užsienio kalbomis. Atskleidžiant atgimusio SOTER mokslinių publikacijų autorių keliamos problematikos kiekybinius ir kokybinius aspektus, galima pozityviai įvertinti mokslo sričių tarpdiscipliniškumą, kuris leidžia teologijos mokslui rasti sąsajų su kitų mokslų sritimis. Prieš dešimt metų prasidėjęs ir brandžiai tebesitęsiantis mokslininkų tarptautinis ir tarp-universitetinis bendradarbiavimas teikia galimybę puoselėti mokslinių tyrimų kokybę ir yra reikšmingas įnašas į Lietuvos mokslo ir krikščioniškosios kultūros raidą.

NUORODOS

- ¹ *Žemaitis K.* Pratarinė // SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 1999. Nr. 1 (29). P. 4.
- ² Dekretas dėl pasauliečių apaštalavimo „Apostolicam actuositatem“ // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001. 2.
- ³ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje „Gaudium et spes“ // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. 62.
- ⁴ *Katalikiškojo auklėjimo kongregacija.* Bažnyčia universitete ir universitetinėje kultūroje // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/baznycia-universitete.html. II. 2.
- ⁵ *Jonas Paulius II.* Enciklika *Redemptoris missio* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html. V. 53.
- ⁶ *Jonas Paulius II.* Posinodinis apaštališkasis paraginimas „Christifideles laici“. Vilnius: Aidai. 1994. 35.
- ⁷ *Tikėjimo mokslo kongregacija.* Instrukcija dėl teologo bažnytinio pašaukimo // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/del-teologo-baznytinio.html. II. 6.
- ⁸ *Ratzinger J.* Kas iš tikrųjų yra teologija? // Bažnyčios žinios. 2005. Nr. 13–14. P. 21.
- ⁹ Ten pat.
- ¹⁰ *Tikėjimo mokslo kongregacija.* Instrukcija dėl teologo bažnytinio pašaukimo. II. 11.
- ¹¹ *Ratzinger J.* Kas iš tikrųjų yra teologija? P. 23.
- ¹² *Amilevičius D.* Nauji Biblijos tekstų literatūrinės analizės metodai: retorinė analizė // SOTER. Nr. 1 (29). P. 5–16.
- ¹³ Ten pat.
- ¹⁴ *Poniškaitis S.* Požiūrio į kančią raida Senajame Testamente // SOTER. 2001. Nr. 6 (34). P. 33–53; *Poniškaitis S.* Skundas kaip kenčiančio žmogaus laikysena Senojo Testamento požiūriu // SOTER. 2002. Nr. 8 (36). P. 57–94.
- ¹⁵ *Kajackas A.* Vatikano dokumentai, skirti meno ir istorijos paveldui saugoti // SOTER. Nr. 1 (29). P. 17–23.
- ¹⁶ *Sidasas V.* Religinės laisvės deklaracija // SOTER. 2000. Nr. 3 (31). P. 9–20.

- ¹⁷ *Genutis A.* Tarnaujančios kunigystės samprata II Vatikano Susirinkimo dokumentuose // SOTER. 2001. Nr. 5 (33). P. 7–18; *Genutis A.* Asmeninės prelatūros Vatikano II susirinkimo dokumentuose // SOTER. Nr. 6 (34). P. 7–22.
- ¹⁸ *Krupa J.* Przyczyna Śmierci Cieleśnej Według Konstytucji *Gaudium Et Spes* i *Katechizmu Kościoła Katolickiego* // SOTER. 2007. Nr. 23 (51). P. 23–41.
- ¹⁹ *Narbekovas A.* John Paul II's Teaching on Natural Law in *Veritatis Splendor* // SOTER. Nr. 5 (33). P. 19–27.
- ²⁰ *Lukaševičius A.* The Guidelines of Declaration *Dominus Iesus* on Current Christological Problems in the Inter-religious Dialogue // SOTER. 2003. Nr. 9 (37). P. 235–249; *Lukaševičius A.* The Guidelines of Declaration *Dominus Iesus* on Current Ecclesiological Problems in the Inter-religious Dialogue // SOTER. 2007. Nr. 21 (49). P. 7–20.
- ²¹ *Dėbinski J.* Kościół rzymskokatolicki wobec dialogu ludzi wierzących z niewierzącymi u schyłku XX wieku // SOTER. Kaunas. 2005. Nr. 16 (44). P. 157–170.
- ²² *Kėvalas K.* Laisvosios rinkos tema popiežiaus Jono Pauliaus II enciklikoje „*Centesimus annus*“ // SOTER. Nr. 16 (44). P. 45–60; *Kėvalas K.* Jono Pauliaus II personalizmas ir požiūris į rinkos ekonomiką enciklikoje „*Centesimus annus*“ // SOTER. Nr. 23 (51). P. 203–219.
- ²³ *Baniulis A.* Popiežiaus Jono Pauliaus II mokymas Bažnyčios švietimo kontekste // SOTER. 2008. Nr. 26 (54). P. 7–20.
- ²⁴ *Napiórkowski S. C.* Jak uprawiać teologię. Wrocław. 2002. S. 100.
- ²⁵ *Puzaras P.* „Žemajtiu Wiskupistes“ kunigai // SOTER. Nr. 1 (29). P. 31–42; *Puzaras P.* „Žemajtiu Wiskupistes“ tėvai vienuoliai // SOTER. Nr. 5 (33). P. 37–47; *Puzaras P.* „Žemajtiu Wiskupistes“ parapijinės bažnyčios ir filijos // SOTER. 2003. Nr. 10 (38). P. 131–143; *Puzaras P.* „Žemajtiu Wiskupistes“ žymesnieji vyskupai // SOTER. 2004. Nr. 13 (41). P. 79–94.
- ²⁶ *Motuzas A.* Šv. Antano religijos studijų institutas prie VDU Katalikų teologijos fakulteto Kretingoje (istorinė XVI–XX a. tyrimų medžiaga) // SOTER. Nr. 1 (29). P. 97–105.
- ²⁷ *Kajackas A.* Paparčių parapijos archyvas // SOTER. 1999. Nr. 2 (30). P. 18–39; *Kajackas A.* Prienų parapijos archyvas // SOTER. 2002. Nr. 7 (35). P. 183–198.
- ²⁸ *Kamuntavičienė V.* Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės parapiinės mokyklos XVII a. antroje pusėje // SOTER. Nr. 7 (35). P. 117–130; *Kamuntavičienė V.* Pokyčiai Apylaukio parapijoje klebonaujant Pranciškui Mykolui Pranckevičiui 1750–1763 m. // SOTER. Nr. 5 (43). P. 49–58; *Kamuntavičienė V.* Lietuvos Katalikų Bažnyčios parapija carų valdžioje: Apytalaukio pavyzdys // SOTER. 2006. Nr. 20 (48). P. 95–106; *Kamuntavičienė V.* Kauno dekanato parapijų padėtis XVII a. antroje pusėje // SOTER. 2009. Nr. 30 (58). P. 126–139.
- ²⁹ *Žemaitis K.* Šunskų parapijos istorinė raida iki II pasaulinio karo pradžios // SOTER. Nr. 16 (44). P. 61–68; *Žemaitis K.* Šunskų parapijos teritorija ir gyventojai XIX amžiuje // SOTER. 2007. Nr. 22 (50). P. 89–96; *Žemaitis K.* Šunskai 1940–1944 m. Kraštas ir žmonės // SOTER. Nr. 26 (54). P. 155–162.
- ³⁰ *Šviedrys R., Rimaitė A.* ir kt. Modernaus mokslo genėzė ir jėzuitų vaidmuo 1560–1773 m.: I dalis – paradigimų kaita // SOTER. Nr. 22 (50). P. 61–87.
- ³¹ *Bytautas S.* Lietuviai pasauliečiai pranciškonai JAV ir Kanadoje 1940–1990 m. Katalikybės ir lietuviškų tradicijų puoselėtojai emigracijoje // SOTER. Nr. 26 (54). P. 123–136.
- ³² *Grickevičius A., Vasiliauskaitė A.* Kauno seserų benediktinių vienuolyno pertvarka 1918–1926 m. (I) // SOTER. 2009. Nr. 29 (57). P. 69–84.
- ³³ *Chudzik P.* Kryzys wśród braci mariańskich na Litwie 1933–1938 // SOTER. Nr. 30 (58). P. 115–126.
- ³⁴ *Žemaitis K.* Popiežiaus Pijaus XI enciklikų idėjos tarpukario Lietuvos Katalikiškosios akcijos ideologijoje // SOTER. Nr. 3 (31). P. 21–25; *Žemaitis K.* Lietuviškoji inteligentija neabejinga Katalikiškajai akcijai (1918–1940) // SOTER. Nr. 5 (33). P. 95–102.
- ³⁵ *Guzewicz W.* Materiały formacyjne Akcji Katolickiej w diecezji łomżyńskiej w latach 1931–1939 // SOTER. 2005. Nr. 15 (43). P. 33–47.
- ³⁶ *Vasiliauskienė A.* Nepublikuoti profesoriaus Prano Dovydaičio laišakai prelatui Aleksandrui Dambrauskui-Jakštui // SOTER. Nr. 3 (31). P. 105–122; *Vasiliauskienė A.* Arkivyskupas Mečislovas Reinsys Lietuvos ypatingojo archyvo dokumentuose (1940–1941) // SOTER. 2000. Nr. 4 (32). P. 57–67.

- ³⁷ Žemaitis K. Pirmojo Vilkaviškio vyskupo Antano Karoso asmenybės bruožai // SOTER. Nr. 6 (34). P. 153–160; Žemaitis K. Vilkaviškio kunigų seminarijos profesūra // SOTER. Nr. 7 (35). P. 67–74.
- ³⁸ Kamuntavičienė V. Vyskupo Jurgio Bialozoro (apie 1623–1665) politinė veikla // SOTER. Nr. 9 (37). P. 281–294.
- ³⁹ Selenis V. Zenonas Ivinskis 1918–1940 metų istorikų bendrijos kontekste // SOTER. Nr. 29 (57). P. 85–96.
- ⁴⁰ Makoś W. O. Kazimierz Wyszynski – Apostol Niepokalanej // SOTER. Nr. 30 (58). P. 141–156.
- ⁴¹ Žemaitis K. Bažnyčios ir valstybės santykiai Lietuvoje 1918–1940 metais // SOTER. Nr. 4 (32). P. 21–28.
- ⁴² Bytautas S., Žemaitis K. Lotyniškas Lietuvos krikštas. Valstybės kelias į Vakarų Europą // SOTER. 2007. Nr. 24 (52). P. 135–143.
- ⁴³ Janauskas P. Lietuvos Katalikų Bažnyčios hierarchų požiūris į pirmąją valstybės vidaus paskolą 1919 metais // SOTER. Nr. 24 (52). P. 145–151.
- ⁴⁴ Narkutė V. *The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania in Defence of Religious Liberty (1972–1989)* // SOTER. Nr. 7 (35). P. 159–181; Narkutė V. *The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania in Defence of Religious Liberty (1972–1989) Part 2* // SOTER. Nr. 9 (37). P. 145–161; Narkutė V. *The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania in Defence of Religious Liberty (1972–1989) Part 3* // SOTER. 2004. Nr. 12 (40). P. 89–107.
- ⁴⁵ Miklaševič I. Niektóre aspekty współpracy KGB Litewskiej SRR i Służby Bezpieczeństwa MSW PRL skierowane przeciwko Kościołowi katolickiemu w latach 60. // SOTER. Nr. 30 (58). P. 157–168.
- ⁴⁶ Lukaševičius A. The Guidelines of Declaration *Dominus Iesus* on Current Christological Problems in the Inter-religious Dialogue // SOTER. Nr. 9 (37). P. 235–249; Lukaševičius A. The Guidelines of Declaration *Dominus Iesus* on Current Ecclesiological Problems in the Inter-religious Dialogue // SOTER. Nr. 21 (49). P. 7–20.
- ⁴⁷ Dębinski J. Kościół rzymskokatolicki wobec dialogu ludzi wierzących z niewierzącymi u schyłku XX wieku // SOTER. Nr. 16 (44). P. 157–170.
- ⁴⁸ Dulskis R. Žmogaus pašaukimas stačiatikybeje // SOTER. Nr. 16 (44). P. 171–179.
- ⁴⁹ Brzeziński B. Dialog i nadzieja. Ekumenizm w teologii ks. Waława Hryniewiczza // SOTER. Nr. 26 (54). P. 21–34.
- ⁵⁰ Dębinski J. Kościół rzymskokatolicki wobec dialogu ludzi wierzących z niewierzącymi u schyłku XX wieku // SOTER. Nr. 16 (44). P. 157–170.
- ⁵¹ Dulskis R. Ekumeninis krikščioniškojo paveldo matmuo // SOTER. Nr. 24 (52). P. 21–30; Dulskis R. Švč. Mergelės Marijos kontempliatyvumas ir šandienės Bažnyčios savimonė ekumeniniu požiūriu // SOTER. 2008. Nr. 27 (55). P. 43–51.
- ⁵² Skinkaitis R. Marijos kulto problematika Europos krikščioniškoje erdvėje // SOTER. Nr. 27 (55). P. 81–91.
- ⁵³ Sidaras V. *Extra Ecclesiam nulla salus* // SOTER. Nr. 2 (30). P. 80–93.
- ⁵⁴ Širinskienė A. Dovydo Sūnaus titulas Mato kristologijoje // SOTER. Nr. 7 (35). P. 253–267.
- ⁵⁵ Ramonas A. Kristaus įvaizdis Sergejaus Bulgakovo „Jono Apokalipsėje“ // SOTER. 2003. Nr. 11 (39). P. 7–18; Ramonas A. Jėzaus mirties ir prisikėlimo savimonė: istorinis, kultūrinis ir teologinis kontekstas // SOTER. Nr. 23 (51). P. 43–57.
- ⁵⁶ Karaliūnaitė V. Realus Kristaus buvimo šv. Eucharistijoje liudijimas Bažnyčios Tėvų mokyme // SOTER. Nr. 12 (40). P. 29–45.
- ⁵⁷ Skinkaitis R. Sakramentinės teologijos tendencijos XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje // SOTER. 2006. Nr. 19 (47). P. 7–18; Skinkaitis R. Sakramentologijos atsinaujinimo tendencijos XX a. pirmoje pusėje // SOTER. Nr. 20 (48). P. 39–52.
- ⁵⁸ Krupa J. Przyczyna Śmierci Cieleśnej Według Konstytucji *Gaudium Et Spes* i *Katechizmu Kościoła Katolickiego* // SOTER. Nr. 23 (51). P. 23–41.
- ⁵⁹ Oželis R. Imanentiniai kilimai Švenčiausioje Trejybėje // SOTER. 2008. Nr. 25 (53). P. 53–66.
- ⁶⁰ Matulewicz E. *Tota Pulchra* – Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary as a work of the

- Divine Mercy on the basis of the writings of Blessed George Matulaitis-Matulewicz // SOTER. Nr. 27 (55). P. 53–62; *Matulewicz E.* Maryja pierwszą Apostolką Bozego Miłosierdzia // SOTER. Nr. 30 (58). P. 7–24.
- ⁶¹ *Bolewski J.* Sens „Epoki Maryjnej“ // SOTER. 2008. Nr. 28 (56). P. 129–145.
- ⁶² *Narbekovas A.* The Existential Significance of Human Act as Freely Chose // SOTER. Nr. 4 (32). P. 29–37; *Narbekovas A.* Pasyvios eutanazijos ir užsispyrėliško gydymo netaikymo skirtumas // SOTER. Nr. 7 (35). P. 7–18; *Narbekovas A.* Moralinis natūralaus šeimos planavimo ir kontracepcijos skirtumas // SOTER. Nr. 10 (38). P. 7–18; *Narbekovas A.* Drovumas – prigimtinis veiksnys, saugantis nuo tapimo priemone kitam // SOTER. Nr. 21 (49). P. 21–29; *Kulpys Ž., Narbekovas A.* Vedybinė kūno prasmė // SOTER. Nr. 22 (50). P. 25–40.
- ⁶³ *Narbekovas A.* John Paul II's Teaching on Natural Law in *Veritatis Splendor* // SOTER. Nr. 5 (33). P. 27.
- ⁶⁴ *Sobkowiak J. A.* Ideał nierozzerwalności małżeństwa // SOTER. Nr. 10 (38). P. 87–97.
- ⁶⁵ *Rogalewski T.* Sakramentalny charakter małżeństwa // SOTER. Nr. 10 (38). P. 75–85.
- ⁶⁶ *Baniulis A.* Bažnyčia kviečia tarnauti gyvybei // SOTER. 2006. Nr. 18 (46). P. 7–14.
- ⁶⁷ *Danilevičius E.* Šeimos instituciją ardantys veiksniai ir jaunimo pastoracijos uždaviniai // SOTER. Nr. 12 (40). P. 47–57.
- ⁶⁸ *Lukaševičius A.* *Ad gentes* modelio taikymas šiandienos jaunimo pastoracijoje Lietuvoje // SOTER. Nr. 12 (40). P. 69–76.
- ⁶⁹ *Vaičiūnas V. S.* Šeimų pastoracijos problemos Lietuvoje // SOTER. Nr. 9 (37). P. 79–84.
- ⁷⁰ *Jonas Paulius II.* Apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_laiskai/novo-millennio-ineunte.html. 46.
- ⁷¹ *Dulskis R.* Kotryna Sienietė // SOTER. Nr. 4 (32). P. 69–94; *Dulskis R.* Tomas Moras – šventasis pasaulietis, valstybės veikėjas ir politikų globėjas // SOTER. Nr. 5 (33). P. 115–136; *Dulskis R.* Doctor Angelicus – angeliškasis mokytojas // SOTER. Nr. 6 (34). P. 135–151; *Dulskis R.* Etinis asmenų tobulėjimas ir visuomeninio gyvenimo darma Konfucijaus mokyme // SOTER. Nr. 7 (35). P. 199–215; *Dulskis R.* Šv. Brigita Švedė – vikingų kraujo ir dvasios moteris // SOTER. Nr. 9 (37). P. 7–26; *Dulskis R.* Pašaukimų kultūros perspektyva nūdienėje Bažnyčios sielovadoje // SOTER. Nr. 12 (40). P. 59–68; *Dulskis R.* Pasauliečių įnašas į pašaukimų sielovadą // SOTER. Nr. 13 (41). P. 47–54; *Dulskis R.* Žmogaus pašaukimas stačiatikybėje // SOTER. Nr. 16 (44). P. 171–179.
- ⁷² *Trimakas K.* Pasišventimo Marijai vaidmuo religinei ir asmenybinei žmogaus brandai // SOTER. Nr. 6 (34). P. 99–102.
- ⁷³ *Chudziec P.* Maryność Marianów // SOTER. Nr. 6 (34). P. 103–114.
- ⁷⁴ *Pek K.* Maryja dwóch tysięcy // SOTER. Nr. 6 (34). P. 115–123.
- ⁷⁵ *Danilevičius E.* Pašaukimų teologija – dviejų laisvių meilės dialogas // SOTER. Nr. 7 (35). P. 75–87.
- ⁷⁶ *Matulewicz E.* Mistyka bł. Jerzego Matulewicza // SOTER. Nr. 8 (36). P. 281–294.
- ⁷⁷ *Urbański S.* Wielkość wielkich świętych // SOTER. Nr. 8 (36). P. 295–303.
- ⁷⁸ *Misztal H.* Il concetto teologico di santità // SOTER. Nr. 13 (41). P. 29–45.
- ⁷⁹ *Kalinowski W.* Spiritualität der priester aus Masuren // SOTER. Nr. 15 (43). P. 61–82; *Kalinowski W.* Priesterseelsorge morgen // SOTER. Nr. 16 (44). P. 191–215.
- ⁸⁰ *Burski K.* Duchowość i media – wzajemne relacje // SOTER. Nr. 16 (44). P. 139–148.
- ⁸¹ *Chmielewski M.* Duchowość a horizontalizm społeczeństwa europejskiego // SOTER. 2006. Nr. 17 (45). P. 19–26.
- ⁸² *Meilius K.* Bažnytinė santuoka civilinių ir bažnytinių teismų praktikoje // SOTER. Nr. 11 (39). P. 43–54.
- ⁸³ *Vaičekonis P.* Kanoniškoji jungtvių forma // SOTER. Nr. 2 (30). P. 5–17; *Vaičekonis P.* Santuokos sutikimo pareiškimas remiantis kanonų teise // SOTER. Nr. 10 (38). P. 31–46.
- ⁸⁴ *Meilius K., Žilinskaitė R.* Santuoką ardiančios kliūtys kanonų teisėje // SOTER. Nr. 29 (57). P. 31–50.
- ⁸⁵ Ten pat. P. 31.

- ⁸⁶ *Juškevičius J.* Sugyventinių institutas: tarp konkubinato ir santuokos // SOTER. Nr. 12 (40). P. 7–13.
- ⁸⁷ *Meilius K.* Šeimos „privatizavimas“ – pavojus jos stabilumui // SOTER. Nr. 10 (38). P. 19–29.
- ⁸⁸ *Brilius V.* Sakramentinės santuokos pripažinimo problemos Lietuvos Respublikos civilinėje teisėje // SOTER. Nr. 10 (38). P. 47–59.
- ⁸⁹ *Maksvytis S.* Vienumo ir neišardomumo reikšmė krikščionių santuokoje (vertinant kan. 1056 požiūriu) // SOTER. Nr. 28 (56). P. 113–128.
- ⁹⁰ *Smilgys P.* Teismai Katalikų Bažnyčios (Lotynų apeigų) gyvenime // SOTER. Nr. 1 (29). P. 24–30; *Smilgys P.* Du teisės kodeksai Katalikų Bažnyčioje // SOTER. Nr. 2 (30). P. 106–113; *Smilgys P.* Interdiktas // SOTER. Nr. 11 (39). P. 55–60; *Smilgys P.* Vyskupų konferencijos 1983 m. Kanonų teisės kodekse (I) // SOTER. Nr. 16 (44). P. 33–44; *Smilgys P.* Vyskupų konferencijos 1983 m. Kanonų teisės kodekse (II) // SOTER. Nr. 24 (52). P. 105–122; *Smilgys P.* Vyskupų konferencijos 1983 m. Kanonų teisės kodekse (III) // SOTER. Nr. 29 (57). P. 51–68.
- ⁹¹ *Pukenis R.* Romėnų teisė monarchiniu laikotarpiu // SOTER. Nr. 9 (37). P. 169–184; *Pukenis R.* *Lo Ius Gentium nella giurisprudenza Romana* // SOTER. Nr. 15 (43). P. 175–188.
- ⁹² *Rumšas R.* Parengiamojo tyrimo svarba Baudžiamajame kanonų teisės procese (kan. 1717–1719) // SOTER. Nr. 20 (48). P. 143–152.
- ⁹³ *Brilius V.* Bažnyčia – šventumui įpareigojanti institucija // SOTER. Nr. 8 (36). P. 261–267.
- ⁹⁴ *Misztal H.* La dichiarazione ecclesiale del martirio // SOTER. 2004. Nr. 14 (42). P. 7–22.
- ⁹⁵ *Misztal H.* Limiti della venerazione privata dei morti servi di dio // SOTER. Nr. 16 (44). P. 7–15.
- ⁹⁶ *Rumšas R.* Bažnyčios ir valstybės santykiai Europos Sąjungoje // SOTER. Nr. 16 (44). P. 25–32.
- ⁹⁷ *Stanisz P.* The principles of the relationship between Church and State in the Constitution of the Republic of Poland of 2nd April, 1997 // SOTER. Nr. 22 (50). P. 129–141.
- ⁹⁸ *Pukenis R.* Mišrios santuokos problemos islamo kontekste // SOTER. Nr. 10 (38). P. 61–73.
- ⁹⁹ *Bytautas S.* Kaip suprantama religijos laisvė Romos Katalikų Bažnyčios ir Europos Sąjungos dokumentuose // SOTER. Nr. 20 (48). P. 117–129.
- ¹⁰⁰ *Stanisz P.* Limiti del pluralismo dei modelli delle relazioni fra Stati e Chiese nell'Unione Europea // SOTER. Nr. 27 (55). P. 99–112.
- ¹⁰¹ *Meilius K.* Ar laisvamanybė, kaip politiškai privilegijuota ideologija, nepažeidinėja tradicinių religinių bendruomenių ir bendrijų teisių? // SOTER. Nr. 17 (45). P. 99–130.
- ¹⁰² Ten pat. P. 100.
- ¹⁰³ *Eidukaitytė A.* Katalikų dalyvavimo politikoje nuostatos // SOTER. Nr. 13 (41). P. 57–78; *Eidukaitytė A.* Bažnyčios misijos ir politinių uždavinių santykio problematika // SOTER. Nr. 19 (47). P. 69–86; *Eidukaitytė A.* Pasaulietiško samprata Bažnyčios mokyme dėl katalikų veiklos politikoje // SOTER. Nr. 20 (48). P. 131–142.
- ¹⁰⁴ *Kėvalas K.* Catholic Social Teaching about Economic Development // SOTER. Nr. 11 (39). P. 127–143; *Kėvalas K.* Laisvosios rinkos tema Popiežiaus Jono Pauliaus II enciklikoje „Centesimus annus“ // SOTER. Nr. 16 (44). P. 45–59; *Kėvalas K.* Jono Pauliaus II personalizmas ir požiūris į rinkos ekonomiką enciklikoje „Centesimus annus“ // SOTER. Nr. 23 (51). P. 203–219.
- ¹⁰⁵ *Juškevičius J.* Sąžinės laisvė sveikatos priežiūros srityje ir ES pagrindinės laisvės: kai kurie probleminiai aspektai // SOTER. Nr. 24 (52). P. 57–74.
- ¹⁰⁶ *Narbekovas A., Obelenienė B.* Ar įmanoma sąžinės laisvė nuo pačios sąžinės? // SOTER. Nr. 24 (52). P. 89–104.
- ¹⁰⁷ *Vorglimler H.* Naujasis teologijos žodynas. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2003. P. 316.
- ¹⁰⁸ *Puidokas M.* Švenčiausiosios Mergelės Marijos liturginės šventės ir jų reforma // SOTER. Nr. 4 (32). P. 133–143.
- ¹⁰⁹ *Paulauskas Ž.* Ligonų patepimas. Biblinės ištakos ir ankstyvosios Bažnyčios praktika // SOTER. Nr. 6 (34). P. 55–65.
- ¹¹⁰ *Karaliūnaitė V.* Bažnyčios mokymas apie Eucharistijos sakramento nuolatinį kultą // SOTER. Nr. 15 (43). P. 17–30.

- ¹¹¹ *Kalavinskaitė D.* Liturgijos reforma ir muzika: tradicinio paveldo atnaujintoje liturgijoje problema // SOTER. Nr. 30 (58). P. 61–78.
- ¹¹² *Ulevičius B.* Lotynų kalba kaip lotyniškojo rito *esmekalbė* // SOTER. Nr. 6 (34). P. 67–88; *Ulevičius B.* Atnašu paruošimo apeigos bizantiniame rite bei jų teologinė reikšmė // SOTER. Nr. 8 (36). P. 121–141; *Ulevičius B.* Liturginės orientacijos judaizme ir krikščionybėje lyginamoji analizė // SOTER. Nr. 20 (48). P. 53–74.
- ¹¹³ *Jonas Paulius II.* Enciklika *Fides et ratio* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/fides-et-ratio.html. 60.
- ¹¹⁴ Ten pat. 5; 50; 81.
- ¹¹⁵ *Būgaitė E.* Prigimtis – asmuo – laisvė. Baigtinė egzistencija – tai gėris ar blogis? // SOTER. Nr. 4 (32). P. 39–47; *Būgaitė E.* Kalba – liudijimas – patirtis: asmuo pastoracijoje // SOTER. Nr. 12 (40). P. 109–116; *Būgaitė E.* Turtas, valdžia, garbė – žmogaus galybė ar tapatumas? Emocijų refleksija pagal Paulį Ricoeur’ą (1913) // SOTER. Nr. 14 (42). P. 61–69; *Būgaitė E.* Žmogaus kilnumas: filosofija ir slėpiny // SOTER. Nr. 18 (46). P. 29–40.
- ¹¹⁶ *Būgaitė E.* Prigimtis – asmuo – laisvė. Baigtinė egzistencija – tai gėris ar blogis? // SOTER. Nr. 4 (32). P. 39.
- ¹¹⁷ *Būgaitė E.* Tikėjimo liudijimas kaip autentiška motyvacija // SOTER. Nr. 13 (41). P. 149–156.
- ¹¹⁸ *Dorsz W.* Chrzescijańska wizja człowieka i filozofia w myśli Juliána Mariasa // SOTER. Nr. 19 (47). P. 19–26.
- ¹¹⁹ *Gudaitytė B.* Savęs pažinimas – kelias į Tikrąją Tikrovę // SOTER. Nr. 23 (51). P. 71–90.
- ¹²⁰ *Bartkus R.* Sistema ir dvasia: žmogiškos tvarkos kalėjimas ir išlaisvinanti Dievo malonė // SOTER. Nr. 28 (56). P. 8.
- ¹²¹ *Jonas Paulius II.* Enciklika *Redemptor hominis* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptor-hominis.html. 8.
- ¹²² *Jonas Paulius II.* Enciklika *Fides et ratio*. 55.
- ¹²³ Ten pat. 85.
- ¹²⁴ *Coda P.* Il *lògos dell’esistenza ovvero della relazione che è libertà* // SOTER. Nr. 27 (55). P. 31–41.
- ¹²⁵ *Karoblis G.* Judėjimo filosofija ir akceleracija // SOTER. Nr. 1 (29). P. 43–55; *Karoblis G.* Judėjimas per prievartą // SOTER. Nr. 3 (31). P. 41–53; *Karoblis G.* Filosofijos legitimacija enciklikos „Fides et ratio“ šviesoje // SOTER. Nr. 5 (33). P. 29–36; *Karoblis G.* Fenomenologijos natūralizacija // SOTER. Nr. 17 (45). P. 27–38.
- ¹²⁶ *Būgaitė E.* Viltis – laisvės ženklas. Hermeneutinės fenomenologijos įnašas // SOTER. Nr. 15 (43). P. 191–201.
- ¹²⁷ *Čepulis N.* Žaismas hermeneutiniu požiūriu // SOTER. Nr. 24 (52). P. 7–19.
- ¹²⁸ *Gorbacevica L.* The Question of the Sense of Life: History and the Present // SOTER. Nr. 16 (44). P. 181–189.
- ¹²⁹ *Švarplys A.* Marijos ir Mortos prasmens: sekant religijos ir humanizmo dialektikos pėdsakais // SOTER. Nr. 8 (36). P. 35–48; *Švarplys A.* Vakarų Europos sakralizacijos ir sekuliarizacijos ištakos (I) // SOTER. Nr. 14 (42). P. 245–263.
- ¹³⁰ *Simonova J.* Kalba kaip požiūris į pasaulį A. Maceinos filosofijoje // SOTER. Nr. 30 (58). P. 37–48.
- ¹³¹ *Oniščik M.* Rational Reconstruction: an Approach to a History of Philosophy // SOTER. Nr. 16 (44). P. 243–250; *Oniščik M.* Du antikiniai mokymo modeliai: ar galima išmokyti dorybės? // SOTER. Nr. 23 (51). P. 91–110.
- ¹³² *Gudaitytė B.* Religija, patirtis ir tikrovė Mokytojo Eckharto filosofijoje // SOTER. Nr. 10 (38). P. 163–181; *Gudaitytė B.* Trys Eckharto *niekio* kategorijos // SOTER. Nr. 14 (42). P. 71–86.
- ¹³³ *Būgaitė E.* Metafizika ir prievarta Emanuelio Levino kūrinyje „Totalybė ir begalybė“ // SOTER. Nr. 2 (30). P. 94–105; *Būgaitė E.* Laikas ir mirtis Emanuelio Levino kūryboje (I) // SOTER. Nr. 10 (38). P. 145–161; *Būgaitė E.* Laikas ir mirtis Emanuelio Levino kūryboje (II) // SOTER. Nr. 11 (39). P. 63–80.
- ¹³⁴ *Čepulis N.* Nuo buvimo prie kitaip negu buvimo, arba etikos, Emanuelio Levino mąstyme kitaip // SOTER. Nr. 11 (39). P. 81–94.

- ¹³⁵ *Viedrynaitis R.* Levo Karsavino religijos filosofijos bruožai // SOTER. Nr. 11 (39). P. 95–112.
- ¹³⁶ *Gudaitytė B.* Juozas Eretas apie Henricho Seuse ir Jono Taulerio mistinį mokymą // SOTER. Nr. 12 (40). P. 117–142.
- ¹³⁷ *Večerskis D.* Maurice Merleau-Ponty filosofijos fenomenologija: ontologinė perspektyva // SOTER. Nr. 12 (40). P. 143–154.
- ¹³⁸ *Baltrušaitytė R.* Nietzsches antžmogio ilgėjimosi išsipildymas Dievažmogyje // SOTER. Nr. 14 (42). P. 25–39.
- ¹³⁹ *Blum P. R.* Trinity and triangle – Giordano Brunos Secularizing of the Cusanian Trinity // SOTER. Nr. 14 (42). P. 41–48.
- ¹⁴⁰ *Jonkus D.* Kultūros samprata Antano Maceinos filosofijoje ir kultūros fenomenologijos galimybės // SOTER. Nr. 14 (42). P. 87–99.
- ¹⁴¹ *Oniščik M.* Antanas Maceina: „Kuo jūs mane laikote?“ (Mt 16, 15) // SOTER. Nr. 29 (57). P. 17–29.
- ¹⁴² *Juozelis E.* Postmodernybė ir teologijos atsinaujinimas // SOTER. Nr. 14 (42). P. 115–137.
- ¹⁴³ *Karoblis G.* Ką „De civitate Dei“ byloja mūsų laikams? // SOTER. Nr. 14 (42). P. 139–149.
- ¹⁴⁴ *Paulikaitė M.* Dialogo principo sklaida universaliojoje Gadamerio hermeneutikoje // SOTER. Nr. 14 (42). P. 199–216; *Paulikaitė-Gricienė M.* Taikymo funkcija H. G. Gadamerio filosofinėje hermeneutikoje: pažinimo normatyvumas // SOTER. Nr. 30 (58). P. 25–36.
- ¹⁴⁵ *Sodeika T.* Apie teksto kaip prasmės medijos ribas Husserlio fenomenologijoje ir šv. Ignaco Lojolos „Dvasinėse pratybose“ // SOTER. Nr. 14 (42). P. 217–232.
- ¹⁴⁶ *Veprauskas R.* Laiko samprata H. Bergsono veikle „Materija ir atmintis“ // SOTER. Nr. 14 (42). P. 265–270.
- ¹⁴⁷ *Būgaitė E.* Filosofiniai Karlo Rahnerio šaltiniai – Joseph Maréchal // SOTER. Nr. 16 (44). P. 69–78.
- ¹⁴⁸ *Charles A.* Slavoj Zizek and Alfred Hitchcock: an unlikely alliance? // SOTER. Nr. 16 (44). P. 149–155.
- ¹⁴⁹ *Jonas Paulius II.* Enciklika *Fides et ratio*. 43.
- ¹⁵⁰ *Stumburevičius D.* Sinderezės prigimtis ir jos savybės šv. Tomo Akviniečio veikle „Quaestiones Disputatae de Veritate“ // SOTER. Nr. 8 (36). P. 23–34.
- ¹⁵¹ *Būgaitė E.* Valia Tomo Akviniečio kūrinyje *Apie Tiesą (De Veritate Q. 22. aa. 1–7)* // SOTER. Nr. 20 (48). P. 7–21.
- ¹⁵² *Šulcienė L.* Tomo Akviniečio prigimtinio įstatymo teorijos ir jos interpretacijų refleksija // SOTER. Nr. 9 (37). P. 35–54; *Šulcienė L.* Žmogaus laisvės samprata šv. Tomo Akviniečio veikle *Summa theologiae* (I dalis) // SOTER. Nr. 21 (49). P. 31–42; *Šulcienė L.* Žmogaus laisvės samprata šv. Tomo Akviniečio veikle *Summa theologiae* (II dalis) // SOTER. Nr. 22 (50). P. 41–60.
- ¹⁵³ *Oniščik M.* Šv. Tomas Akvinietis: prigimties ir malonės santykis doktrinos sukūrimo perspektyvoje // SOTER. Nr. 9 (37). P. 55–77.
- ¹⁵⁴ *Karoblis G.* Veiksmas ir judėjimas šv. Tomo Akviniečio filosofijoje // SOTER. Nr. 28 (56). P. 23–34.
- ¹⁵⁵ *Knasas J. F. X.* Aquinas on Heretics and “Jews” // SOTER. Nr. 14 (42). P. 165–174; *Knasas J. F. X.* Thomistic Reflections on Stasys Šalkauskis’ Philosophy of Culture // SOTER. Nr. 29 (57). P. 7–16.
- ¹⁵⁶ *Jonas Paulius II.* Enciklika *Fides et ratio*. 25.
- ¹⁵⁷ *Katalikiškojo auklėjimo kongregacija (seminarijoms ir mokymo institucijoms).* Katalikiškoji mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/katalikis-koji-mokykla.html. 12–14.
- ¹⁵⁸ *Katalikiškojo auklėjimo kongregacija.* Bažnyčia universitete ir universitetinėje kultūroje. Įžanginė pastaba: pobūdis, tikslai, adresatai. Neatidėliotinas poreikis // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/baznyčia-universitete.html.
- ¹⁵⁹ *Vaičiūnas V. S.* Romos Katalikų Bažnyčios aukštosios studijos posovietiniu laikotarpiu Lietuvoje // SOTER. Nr. 4 (32). P. 49–56; *Vaičiūnas V. S.* Katalikų teologijos fakulteto Vytauto Didžiojo universitete įvaizdis integruojantis į Europos Sąjungą // SOTER. Nr. 15 (43). P. 147–154.
- ¹⁶⁰ *Nowosad S.* Catholic Universities and the contemporary culture // SOTER. Nr. 20 (48). P. 153–162.
- ¹⁶¹ *Vaičiūnas V. S.* Dvasingumo ugdymas Katalikų teologijos fakultete Vytauto Didžiojo universitete

- (1994–2002) // SOTER. Nr. 8 (36). P. 255–260.
- ¹⁶² *Lombaerts H.* Presence of the Church in an Academic Environment Orichation for Campus Ministry // SOTER. Nr. 10 (38). P. 99–108.
- ¹⁶³ *Vainilavičiūtė V., Vaitkevičiūtė R.* Akademinės sielovados problematika ir perspektyvos // SOTER. Nr. 15 (43). P. 155–160.
- ¹⁶⁴ *Mrólz M.* Teologia i uniwersytet. O zadaniu teologii na uwiwersytecie w kontekście poszukiwania cnoty w studiach // SOTER. Nr. 16 (44). P. 227–240.
- ¹⁶⁵ *Gedvilienė G., Vaičiūnienė V.* Students Social Skills of Learning in Groups at University Education // SOTER. Nr. 23 (51). P. 127–139.
- ¹⁶⁶ *Vaičiūnas V. S.* Homiletika nūdienos akademinėje bendruomenėje // SOTER. Nr. 27 (55). P. 93–98.
- ¹⁶⁷ *Sheehan P. W.* The Role of Universities in Building up a New Humanism in the Third Milennium. The University for a New Humanism. Roma. 2000. P. 66.
- ¹⁶⁸ *Birk G.* Präsenz der Kirche in der modernen Gesellschaft am Beispiel Religionsunterricht // SOTER. Nr. 18 (46). P. 65.
- ¹⁶⁹ *Vainilavičiūtė V.* Tikybos mokytojų identitetas – kelias į profesinį rengimą // SOTER. Nr. 6 (34). P. 193–200; *Vainilavičiūtė V.* Kai kurie tikybos mokytojų gerinimo uždaviniai // SOTER. Nr. 9 (37). P. 333–338; *Vainilavičiūtė V., Roščenkovaitytė E.* Pasauliečių rengimas Lietuvoje apaštališkai Bažnyčios tarnystei // SOTER. Nr. 13 (41). P. 127–136.
- ¹⁷⁰ *Stasiulevičiūtė S. A.* Apie galimybę sueuropinti tikybos mokymą // SOTER. Nr. 11 (39). P. 145–158; *Stasiulevičiūtė S. A.* Tikybos mokytojų rengimo pasiekimai ir spragos // SOTER. Nr. 12 (40). P. 165–171; *Stasiulevičiūtė S. A.* Antropologizacija ir sakramentiškumas naujosiose tikybos programose // SOTER. Nr. 17 (45). P. 59–67; *Stasiulevičiūtė S. A.* Kaip galėtume kelti tikybos pamokų prestižą? // SOTER. Nr. 23 (51). P. 179–186.
- ¹⁷¹ *Rugevičiūtė G. R.* Tikybos pamokų pasirinkimo motyvai ir bendroji katalikų tikybos mokymo programa // SOTER. Nr. 17 (45). P. 69–84.
- ¹⁷² *Zulumskytė A., Overlingienė G.* Tikybos pamokų pasirinkimo motyvacija ir jos kaita 6–12 klasėse // SOTER. Nr. 8 (36). P. 227–236.
- ¹⁷³ *Jakštienė R.* Tikybos mokytojų rengiančios mokyklos kaita vykstant aukštojo mokslo reformai // SOTER. Nr. 15 (43). P. 101–109.
- ¹⁷⁴ *Bagrowicz J.* Edukacja religijna w społeczeństwie ponowoczesnym // SOTER. Nr. 16 (44). P. 117–132.
- ¹⁷⁵ *Stašulāne A.* Education in the Contemporary Culture: “That the World May Believe” // SOTER. Nr. 15 (43). P. 127–133.
- ¹⁷⁶ *Mandl H.* Realisable didactic concepts of religious education within today’s society // SOTER. Nr. 17 (45). P. 47–57.
- ¹⁷⁷ *Maltrovsky E.* Religionsunterricht in Österreich im Kontext der Lebenswelt der Jugendlichen // SOTER. Nr. 17 (45). P. 39–45.
- ¹⁷⁸ *Grickevičius A.* Krikščionybė ir Bažnyčia integruotos – visuotinės ir Lietuvos – istorijos vadovėliuose // SOTER. Nr. 18 (46). P. 67–88.
- ¹⁷⁹ *Gedvilienė G., Karasevičiūtė S.* Development of social skills of laity by the leaders of youth Catholic groups // SOTER. Nr. 28 (56). P. 63–73.
- ¹⁸⁰ *Pek K.* Suaugusiųjų katechezė – didžiausias Bažnyčios uždavinys XXI amžiuje // SOTER. Nr. 15 (43). P. 119–125.
- ¹⁸¹ *Lukaševičius A.* Katechetinė situacija Lietuvoje: šiuolaikinės problemos ir perspektyvos // SOTER. Nr. 23 (51). P. 167–177.
- ¹⁸² *Tijūnelienė O.* Pranas Dovydaitis – tautos auklėtojas // SOTER. Nr. 1 (29). P. 79–96; *Tijūnelienė O.* Die Schilderung der Lage des Bildungswesens im Werk „Žemaičių vyskupystė“ (Die Diözese von Schemaičiai) von M. Valančius // SOTER. Nr. 2 (30). P. 59–79; *Tijūnelienė O.* Kun. S. Ylos pažiūros į ugdymą ir jo paskirtį // SOTER. Nr. 4 (32). P. 121–131; *Tijūnelienė O.* Motiejus Gustaitis – kunigas, švietėjas, pedagogas (1870–1927) // SOTER. Nr. 8 (36). P. 209–225; *Tijūnelienė O.* Dvasios jaunatvė – kiekvieno kataliko siektinas tikslas. Stasio Šalkauskio „Jaunuomenės ir gyvosios dvasios“ interpretacija // SOTER. Nr. 10 (38). P. 201–212; *Tijūnelienė O.* Vertybių filosofijos idėjų sklaida

- Lietuvoje – vertybių pedagogikos raidos veiksnys. Kun. Izidorius Tamošaičio nuostatų interpretacija // SOTER. Nr. 18 (46). P. 109–119.
- ¹⁸³ Čepienė R., Giedraitienė E. Jaunimo požiūris į genetinę šeimą: būsimos šeimos modelio paieška // SOTER. Nr. 22 (50). P. 97–110.
- ¹⁸⁴ Sajienė L., Norkutė O. Jaunuolių rengimo šeimos kūrimui ir gyvenimui šeimoje tendencijos Lietuvoje // SOTER. Nr. 22 (50). P. 111–128.
- ¹⁸⁵ Žukauskaitė J., Širinskienė A. Konfidencialumo problema vaikams skirtose narkomanijos prevencijos programose // SOTER. Nr. 22 (50). P. 141–156; Širinskienė A. Bendradarbiavimo kitam nusikalstant problema vykdant ŽIV prevencijos programas // SOTER. Nr. 24 (52). P. 123–134.
- ¹⁸⁶ Advilonienė Ž. Religinė socializacija šeimoje kaip religinio tapatumo formavimosi veiksnys // SOTER. Nr. 30 (58). P. 79–95.
- ¹⁸⁷ Liobikienė N. Katalikiškųjų šeimų centrų raida Lietuvoje // SOTER. Nr. 16 (44). P. 81–88; Liobikienė N. Lietuvos katalikiškųjų šeimų centrų programos // SOTER. Nr. 18 (46). P. 89–108.
- ¹⁸⁸ Obelenienė B., Pukelis K. Lytinis švietimas Lietuvoje ir pasaulinė reprodukcinė ideologija // SOTER. Nr. 13 (41). P. 109–125.
- ¹⁸⁹ Danilevičius E., Uzdila J. V. Lytinio švietimo programų analizė krikščioniškosios moralės kontekste // SOTER. Nr. 19 (47). P. 49–67.
- ¹⁹⁰ Pukelis K. „Trojos arklys“, vardu lytinis švietimas, arba liga mirčiai // SOTER. Nr. 21 (49). P. 63–77.
- ¹⁹¹ Švedas E. Šiuolaikinės kontracepcijos vartojimo ir jaunimo identiteto santykio analizė // SOTER. Nr. 21 (49). P. 79–84.
- ¹⁹² Ustilaitė S., Juškelienė V., Petronis A. Paauglių lytinės elgsenos ir psichoemocinės būsenos sąsaja // SOTER. Nr. 21 (49). P. 85–95.
- ¹⁹³ Vaitoška G. Laimingojo laukinio būklės ilgės ir naivioji seksologija kaip jaunuomenės tvirkimo filosofinis pagrindas // SOTER. Nr. 21 (49). P. 97–104.
- ¹⁹⁴ Obelenienė B. Lytinio ugdymo ir lytiškumo ugdymo prioritetai: tėvų nuomonė // SOTER. Nr. 26 (54). P. 103–121; Obelenienė B. Paauglių rizikingos lytinės elgsenos pedagoginės prevencijos vertinimo parametrai // SOTER. Nr. 28 (56). P. 91–111.
- ¹⁹⁵ Danilevičius E. Kontracepcija: latentinė mirties kultūros filosofijos raiška // SOTER. Nr. 28 (56). P. 51–62.
- ¹⁹⁶ Obelenienė B. Bendoro lavinimo mokyklos ugdymo turinio vertinimas lytinio ir lytiškumo ugdymo principų aspektu // SOTER. Nr. 30 (58). P. 97–114.
- ¹⁹⁷ Lileikis S. Krikščioniško požiūrio į žmogų ugdymas pamatinio šeimos indėlio aspektu // SOTER. Nr. 3 (31). P. 99.
- ¹⁹⁸ Tijunėlienė O. Akademinio jaunimo požiūris į dorovinę, dvasinę šeimos misiją // SOTER. Nr. 23 (51). P. 187–202.
- ¹⁹⁹ Jonas Paulius II. Enciklika „Veritatis splendor“. Vilnius: Aidai. 1994. 112.
- ²⁰⁰ Motuzas A. Kryžių kalno apeiginiai papročiai // SOTER. Nr. 13 (41). P. 189–208.
- ²⁰¹ Motuzas A. Latvių ir lietuvių maldininkų apeiginės muzikos Kryžių kalne ypatumai // SOTER. Nr. 16 (44). P. 217–225.
- ²⁰² Dievo kulto ir sakramentų kongregacija. Liaudiškojo pamaldumo ir liturgijos vadovas. Principai ir gairės // Bažnyčios žinios. 2003. Nr. 11 // <http://www.lcn.lt/bzinios>. I. 7–9.
- ²⁰³ Motuzas A. Vysk. M. Valančiaus „Žemaičių vyskupystėje“ apie kalvarijų Kryžiaus kelių garbinimą Lietuvoje // SOTER. Nr. 5 (33). P. 57–71; Motuzas A. Marijos kultas Lietuvos kalvarijų Kryžiaus keliuose // SOTER. Nr. 7 (35). P. 19–56.
- ²⁰⁴ Lileikienė V. Palangos ir Plungės lurdų kilmė ir apeiginė kultūra // SOTER. Nr. 5 (33). P. 73–84.
- ²⁰⁵ Sliužinskas R. Lietuvių etnomuzikologinės terminijos ištakos kun. T. Brazio (1870–1930) moksliniuose darbuose // SOTER. Nr. 1 (29). P. 67–77; Sliužinskas R. Lietuvių etnomuzikologinės terminijos ypatybės kun. A. Sabaliausko (1873–1950) moksliniuose darbuose // SOTER. Nr. 7 (35). P. 105–116; Sliužinskas R. Lietuvių etnomuzikologinės terminija kun. Antano Juškos (1819–1880) liaudies dainų rinkiniuose // SOTER. Nr. 11 (39). P. 193–200.

- ²⁰⁶ *Remesa A.* Etnomuzikologija ir metodologiniai sprendimai Lietuvių liaudies ir grigališkojo choralo monodijų analogijose // SOTER. Nr. 2 (30). P. 40–56.
- ²⁰⁷ *Apanavičius R.* Krikščioniškų konfesijų įtaka Baltijos tautų kanklių ir kankliavimo raidai XIX a. – XX a. I pusėje // SOTER. Nr. 3 (31). P. 27–39.
- ²⁰⁸ *Petrauskaitė D.* Jeronimo Kačinsko muzikinė raiška XX–XXI a. sandūroje // SOTER. Nr. 7 (35). P. 57–65; *Petrauskaitė D.* Amerikos lietuvių vargonininkų sąjungos kūrimasis ir veikla // SOTER. Nr. 9 (37). P. 57–65; *Petrauskaitė D.* JAV lietuvių vargonininkų veikla liturginės muzikos baruose // SOTER. Nr. 12 (40). P. 225–236; *Petrauskaitė D.* JAV lietuvių bažnytiniai chorai – dvasingumo ir tautiško puoselėtojai // SOTER. Nr. 19 (47). P. 153–176.
- ²⁰⁹ *Daunoravičienė G.* Motetas – *cantus mediocris* liturginės ir kompozicinės paralelės // SOTER. Nr. 16 (44). P. 89–106.
- ²¹⁰ *Kšaniienė D.* Klaipėdos krašto kompozitorių bažnytinės katalikiškos muzikos kūriniai (1923–1939) // SOTER. Nr. 8 (36). P. 197–205; *Kšaniienė D.* Muziko Juozo Bertulio gyvenimas, veikla ir kūryba: indėlis į lietuvių bažnytinę katalikišką muziką // SOTER. Nr. 11 (39). P. 177–189; *Kšaniienė D.* Sakralumo ir muzikos raiškos sąveika Juozo Naujalo Mišiose „Missia in Honorem St. Casimiri“ // SOTER. Nr. 22 (50). P. 187–201.
- ²¹¹ *Gudelis R.* Lietuviškų bažnytinių chorų vertinimo problematika (XIX a. pabaiga – XX a. pradžia) // SOTER. Nr. 19 (47). P. 87–102; *Gudelis R.* J. Naujalo „Lietuviškas bažnytinis giesmynas“ XX a. pradžios religinio ir tautinio paveldo požiūriu // SOTER. Nr. 15 (43). P. 277–292.
- ²¹² *Mažintas E.* Lithuanian Conservatoire in the Boston, USA, and the Contribution of its founder M. Petrauskas to the Musical Pedagogy of Exodus // SOTER. Nr. 16 (44). P. 107–114.
- ²¹³ *Motuzas A.* Katalikiškų pridedamųjų pamaldų muzika Lietuvoje pagal Bažnyčios dokumentus: *sacrum* ir *profanum* // SOTER. Nr. 24 (52). P. 171–180.
- ²¹⁴ *Gudaitytė B.* Ikona kaip Žodis // SOTER. Nr. 3 (31). P. 63–74.
- ²¹⁵ *Šinkūnaitė L.* 1009 metai ir Pažaislis. Krikščioniškųjų misijų tema // SOTER. Nr. 3 (31). P. 75–83. *Šinkūnaitė L.* Unikalus Čenstakavos Švč. Dievo Motinos ikonos sekinyš Kauno arkikatedroje // SOTER. Nr. 19 (47). P. 205–226.
- ²¹⁶ *Kazlauskas R.* Figūra ir fonas socialinėje viduramžių architektonikoje // SOTER. Nr. 6 (34). P. 125–133.
- ²¹⁷ *Burinskaitė I.* Lietuvių memorialiniai paminklai svetimšalių tyrinėtojų darbuose // SOTER. Nr. 7 (35). P. 89–103.
- ²¹⁸ *Traškiniienė A.* Dailės ir tikybos integracija: Bažnyčios ir meno istorijos sąsajos // SOTER. Nr. 15 (43). P. 135–145.
- ²¹⁹ *Kulvietytė-Slavinskienė A.* Kraštovaizdžio su kryžiumi ištakos ir tradicija Lietuvos dailėje // SOTER. Nr. 15 (43). P. 307–315.
- ²²⁰ *Ostrovskaja R.* Unitai ir jų sakraliniai pastatai LDK // SOTER. Nr. 19 (47). P. 137–152.
- ²²¹ *Zakarauskas E.* Žmogaus santykis su Dievu A. Škėmos ir L. Andriekaus kūryboje // SOTER. Nr. 4 (32). P. 103–120.
- ²²² *Mykolaitytė A.* Religinės savimonės atspindžiai XIX amžiaus lietuvių poezijoje // SOTER. Nr. 15 (43). P. 203–212.
- ²²³ *Rakutienė S.* Biblinės dramos ženklai ikiegzilinėje Bernardo Brazdžionio poezijoje // SOTER. Nr. 15 (43). P. 215–230.
- ²²⁴ *Skurdenienė I.* Krikščioniškasis XIX a. Lietuvių literatūros diskursas. Vyskupų retorika // SOTER. Nr. 15 (43). P. 233–248.
- ²²⁵ *Židonis G.* Religijos ir mokslo santykių atspindžiai XIX a. pabaigos lietuvių prozoje // SOTER. Nr. 15 (43). P. 249–275.
- ²²⁶ *Skrupskelytė V.* Antano Maceinos-Jasmanto religinė poezija // SOTER. Nr. 19 (47). P. 177–204.
- ²²⁷ *Jakaitė D.* Judėjimo ir nejudamybės paslaptis Oskaro Milašiaus ir Vytauto Petro Bložės poezijoje // SOTER. Nr. 25 (53). P. 123–143.
- ²²⁸ *Truskauskaitė V.* Sakraliniai motyvai Lietuvos dramos teatro spektakliuose // SOTER. Nr. 13 (41).

- P. 241–252; *Truskauskaitė V.* Sakralinio teatro refleksija Česlavo Milošo kūryboje // SOTER. Nr. 25 (53). P. 189–202.
- ²²⁹ Dogminė konstitucija apie Bažnyčią „Lumen gentium“ // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. 50.
- ²³⁰ *Račiūnaitė-Paužuolienė R.* Dievo tarnaitės Barbaros Žagarietės Umiastauskaitės šventumo fenomenas (I) // SOTER. Nr. 26 (54). P. 137–154; *Račiūnaitė-Paužuolienė R.* Dievo tarnaitės Barbaros Žagarietės Umiastauskaitės šventumo fenomenas (II) // SOTER. Nr. 27 (55). P. 143–164.
- ²³¹ *Kvasaitė V.* Senovės lietuvių saulėgrįžos laukimo papročių įkultūracijos atspindžiai Advento liaudies pamaldumo tradicijoje // SOTER. Nr. 5 (33). P. 85–93.
- ²³² *Račiūnaitė R.* Krikščioniškosios vertybės lietuvių šeimos papročiuose // SOTER. Nr. 13 (41). P. 209–226; *Račiūnaitė-Paužuolienė R.* Šiuolaikiniai lietuvių vestuvių papročiai: transformacija ir tautinio tapatumo išsaugojimas // SOTER. Nr. 25 (53). P. 175–188.
- ²³³ *Račiūnaitė R.* Krikščioniškosios vertybės lietuvių šeimos papročiuose // SOTER. Nr. 13 (41). P. 209.
- ²³⁴ *Landsbergis V.* Europos tapatybės krizė moraliniu ir politiniu požiūriu // SOTER. Nr. 25 (53). P. 145–156.
- ²³⁵ *Veljataga P.* Religijos ir meninės kūrybos santykio klausimas lietuvių estetikoje (1918–1940) // SOTER. Nr. 9 (37). P. 273–280.
- ²³⁶ *Gedvilienė G., Šukys A.* Ateitininkai emigracijoje – dvasinio atsinaujinimo nešėjai // SOTER. Nr. 22 (50). P. 171–185.
- ²³⁷ *Kazakevičienė M.* Fryderyko Chopino ir Ferenco Liszto religinės pasaulėžiūros ir kūrybos sąsajos // SOTER. Nr. 13 (41). P. 157–175; *Kazakevičienė M.* Bruno Markaitis SJ: visuomeninės ir estetiškos pažiūros, religinės pasaulėžiūros nuostatos (I) // SOTER. Nr. 27 (55). P. 127–141; *Kazakevičienė M.* Bruno Markaitis SJ: visuomeninės ir estetiškos pažiūros, religinės pasaulėžiūros nuostatos (II) // SOTER. Nr. 29 (57). P. 105–119.
- ²³⁸ *Pruskus V.* Lietuvių katalikų intelektualų kooperacijos samprata XIX–XX a. sandūroje // SOTER. Nr. 25 (53). P. 157–173.
- ²³⁹ *Buckley I.* Vincas Kudirka: katalikiškųjų ir tautinių vertybių jungtis (dr. Vinco Kudirkos 150-osioms metinėms) // SOTER. Nr. 29 (57). P. 97–104.
- ²⁴⁰ *Labanauskas R.* Romuviečių pasaulėžiūrinės grupės genezė (1919–1923) // SOTER. Nr. 29 (57). P. 121–140.
- ²⁴¹ *Strumickienė I.* Zenono Ivinskio visuomeninė veikla išeivijoje // SOTER. Nr. 30 (58). P. 169–182.
- ²⁴² *Vaičiūnas V. S., Motuzas A.* Prel. prof. dr. Antano Rubšio kultūrinis palikimas Bažnyčiai ir Lietuvai // SOTER. Nr. 29 (57). P. 169–178.
- ²⁴³ *Buckley T.* The Great Fear: The Disappearance of Culture and Cultural Diversity // SOTER. Nr. 16 (44). P. 133–137.
- ²⁴⁴ *Landsbergis V.* Ten pat. P. 153.
- ²⁴⁵ *Popiežiškoji kultūros taryba.* Dėl kultūros pastoracijos // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/del_kulturos_pastoracijos.html. II. 7.
- ²⁴⁶ *Turinys* // SOTER. Nr. 17 (45). P. 3; Nr. 20 (48). P. 3.
- ²⁴⁷ *Chmielewski M.* Metodologiczne problemy Posoborowej teologii duchowości katolickiej. Lublin. 1999. S. 145.
- ²⁴⁸ Ten pat. S. 146–148.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Chmielewski M.* Metodologiczne problemy Posoborowej teologii duchowości katolickiej. Lublin. 1999.
2. *Dievo kulto ir sakramentų kongregacija.* Liaudiškojo pamaldumo ir liturgijos vadovas. Principai ir gairės // Bažnyčios žinios. 2003. Nr. 11 // <http://www.lcn.lt/bzinios>.

3. *Jonas Paulius II*. Apaštališkasis laiškas *Novo millennio ineunte* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_laiskai/novo-millennio-ineunte.html.
4. *Jonas Paulius II*. Enciklika *Fides et ratio* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/fides-et-ratio.html.
5. *Jonas Paulius II*. Enciklika *Redemptor hominis* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptor-hominis.html.
6. *Jonas Paulius II*. Enciklika *Redemptoris missio* // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html.
7. *Jonas Paulius II*. Enciklika „Veritatis splendor“. Vilnius: Aidai. 1994.
8. *Jonas Paulius II*. Posinodinis apaštališkasis paraginimas „Christifideles laici“. Vilnius: Aidai. 1994.
9. *Katalikiškojo auklėjimo kongregacija*. Bažnyčia universitete ir universitetinėje kultūroje // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/baznycia-universitete.html.
10. *Katalikiškojo auklėjimo kongregacija (seminarijoms ir mokymo institucijoms)*. Katalikiškoji mokykla ant trečiojo tūkstantmečio slenksčio // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/katalikiskoji-mokykla.html.
11. *Napiórkowski S. C.* Jak uprawiać teologię. Wrocław. 2002.
12. *Papiežiškoji kultūros taryba*. Dėl kultūros pastoracijos // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/del_kulturos_pastoracijos.html.
13. *Ratzinger J.* Kas iš tikrųjų yra teologija? // Bažnyčios žinios. 2005. Nr. 13–14. P. 21–23.
14. *Sheehan P. W.* The Role of Universities in Building up a New Humanism in the Third Millennium. The University for a New Humanism. Roma. 2000.
15. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 1999. Nr. 1 (29).
16. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 1999. Nr. 2 (30).
17. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2000. Nr. 3 (31).
18. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2000. Nr. 4 (32).
19. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2001. Nr. 5 (33).
20. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2001. Nr. 6 (34).
21. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2002. Nr. 7 (35).
22. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2002. Nr. 8 (36).
23. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2003. Nr. 9 (37).
24. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2003. Nr. 10 (38).
25. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2003. Nr. 11 (39).
26. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2004. Nr. 12 (40).
27. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2004. Nr. 13 (41).
28. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2004. Nr. 14 (42).
29. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2005. Nr. 15 (43).
30. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2005. Nr. 16 (44).
31. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2006. Nr. 17 (45).
32. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2006. Nr. 18 (46).
33. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2006. Nr. 19 (47).
34. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2006. Nr. 20 (48).
35. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. Nr. 21 (49).
36. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. Nr. 22 (50).
37. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. Nr. 23 (51).
38. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. Nr. 24 (52).
39. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2008. Nr. 25 (53).
40. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2008. Nr. 26 (54).

41. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2008. Nr. 27 (55).
42. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2008. Nr. 28 (56).
43. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2009. Nr. 29 (57).
44. SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2009. Nr. 30 (58).
45. *Tikėjimo mokslo kongregacija*. Instrukcija dėl teologo bažnytinio pašaukimo // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/del-teologo-baznytinio.html.
46. Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Vilnius: Aidai. 2001.
47. *Vorgrimler H.* Naujasis teologijos žodynas. Kaunas. Katalikų interneto tarnyba. 2003.

Gauta: 2009 10 26

Parengta spaudai: 2009 11 06

Vytautas Steponas VAIČIŪNAS

THE AUTHORS OF THE RESTORED “SOTER” SCIENTIFIC PUBLICATIONS, QUANTITATIVE AND QUALITATIVE ASPECTS OF THEIR TOPICS

S u m m a r y

Political freedom cannot be separated from the freedom of conscience, reason and thought. Christian vocation to evangelize concerns the teachers of theology who following theological methods are responsible for seeking suitable ways to preach Christian teaching to the people of their time. The journal SOTER opens this possibility in Lithuania.

The aim of the article – to reveal quantitative and qualitative aspects of the scientific topics of the journal.

The tasks of the article: 1) to show the importance of theology science in spreading Christian culture; 2) to identify the seeking of wisdom and truth in philosophical tradition; 3) to show the priority of Catholic education; 4) to do research on folk devotions, ethnoculture, Christian art and culture; 5) to give the structural analysis and methodology of the SOTER scientific publications.

The Methods: Quantitative, qualitative and statistical methods are used in order to research the topics of the publications and interdisciplinary aspects of them: a detailed analysis of the contents, the programme of mathematical statistics (Microsoft Excel).

The freedom of religion is a cultural value. Through culture the Church becomes closer to the nations but as a sign of transcendence, in different cultures it has to preserve the identity of the faith. The care about the objectives of the faith enables the Church to educate clerics and lay people on a high level of theology. The journal SOTER published a lot of articles by the scientists of theology during the ten years. These are the publications on Church history, dogmatic, moral, pastoral, fundamental, ecumenical, spiritual theology, vocations, liturgy, Canon Law, Catholic social teaching.

Different theological topics are rather proportional in the journal. The authors analyze the Church documents, the decrees of Vatican Council II, encyclicals of the popes (10,5 %), reveal untouched historical events of the Church (21 %), do research on Christology, Sacramentology, Mariology, specialize in ecumenism (11 %), raise important issues of moral and pastoral theology (13 %), deal with vocational and spiritual theology by presenting examples of the saints (12,5 %), explain the Canon Law (18 %), unravel complicated social problems, get interested in Liturgy (3,5 %).

The mission of the Church – to present the Gospel to all the generations – requires not only detailed studies of the Scripture, the teaching of the Church and theology but also deep knowledge of reality, people of the time and their problems – that is why interdisciplinarity is typical to the journal SOTER.

Philosophy seeks wisdom and truth, and the Church uses it deepening of the faith. Philosophical articles published in the SOTER follow the tradition of Christian thought: they discuss human dignity, freedom, in-

terrelation between philosophy and theology, transcendental and metaphysical dimension, compare ancient and modern philosophy, work on the heritage of St. Thomas Aquinas and other authors. The SOTER publishes the works on metaphysics, anthropology, ontology, hermeneutics, phenomenology, religion, movement, philosophy of history. That is a big contribution to Lithuanian philosophy, science and culture in seeking of transcendental dimension of life.

Catholic education answers the Church's pastoral task to educate diverse personalities with their intellectual and spiritual dimension in Jesus Christ. The synthesis of culture and faith as a vision of life needs special care in education. The programmes of Catholic Theology Faculty at Vytautas Magnus University are certified by the Congregation for Catholic Education in Vatican. That is why there are a lot of philosophical and theological subjects having the aim to educate intellectual and spiritual consciousness.

The journal SOTER on Christian pedagogy and psychology publishes the articles discussing the programmes of theological studies, catechetical problems at school, the possibilities of perfecting religious education. The articles show the importance of academic spiritual care, pay attention to the catechesis of children and adults, discuss different ways and plans of catechesis.

The works on the history of pedagogy describe famous Lithuanian educators and their research. The stress is put on the importance of a family in personal and religious education. Family research deals with the model of a family, education of the young, the criticism of a reproductive point of view, prevention of sexual intercourse among teenagers, the evaluation of sexual education. In discussing the priorities of Catholic education in the works of educology, pedagogy, andragogy, psychology, catechesis, religious education, the importance is laid on education of traditional values, religious and spiritual nurturing of children and adults.

Religion as a tradition goes deep into the life of a nation: local feasts, family traditions, rituals, art. National identity and local traditions open the way to the inculturation of the faith. The SOTER publishes the articles on folk devotions, ethnoculture, culture and art. Folk devotions follow the Church calendar, family traditions, pilgrimages to the Hill of Crosses (Šiauliai) and other shrines, the cult of martyrs and saints and the customs of their veneration. The articles on folk devotions, ethnomusicology, history of sacred music, sacred architecture, painting, art research reveal that national values in the context of Christian faith cause the dynamic creativity and preserve traditional cultural values. In the history of Europe, Christianity as the centre of classical heritage together with ethnic and cultural values is the forming basis of European culture.

There are three main rubrics in the restored religious journal SOTER (1999): *Theology and Philosophy, Liturgy, Christian Pedagogy and Psychology, the History of the Church, Canon Law and Social Teaching of the Church, Christian Culture and Religious Research*. From 1999 to 2009 thirty volumes of SOTER were published [from No. 1 (29) to No. 30 (58) and five *Supplements*. Different scholars from different universities published 414 articles on theology, philosophy, jurisprudence, history, biomedicine, sociology, educology, pedagogy, psychology, ethnology, philology, musicology, folklore, art, culturology, politics, communication etc., using quantitative and qualitative research methods in the Lithuanian and foreign (22 %) languages.

According to the quantitative and qualitative aspects of the SOTER publications, their interdisciplinarity should be stressed, allowing the science of theology to meet other scientific fields. Having started ten years ago and still continuing the international and intercollegial communication enables the quality of the scientific research and is a great contribution to Lithuanian science and Christian culture.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: teologija, filosofija, krikščioniškoji pedagogika, Bažnyčios istorija, bažnytinė teisė, krikščioniškoji kultūra, socialinis mokymas, religijotyra, metodologija, mokslo tyrimų problematika.

KEY WORDS: theology, philosophy, Christian pedagogy, Canon Law, social teaching, religious research, methodology, scientific research.

Vytautas Steponas VAIČIŪNAS – prelatas, VDU Katalikų teologijos fakulteto Bažnytinės teisės katedros vedėjas, humanitarinių mokslų (teologija) daktaras, VDU profesorius, Katalikų teologijos fakulteto religijos mokslo žurnalo SOTER redakcinės kolegijos pirmininkas, VDU senato ir VDU tarybos narys, KMU tarybos narys. Tyrimų sritys: pastoracinė katalikų teologija, homiletika ir bažnytinė teisė. Adresas: Gimnazijos g. 7, 44260 Kaunas. Tel. +370 37 32 13 79, faks. +370 37 32 34 77. El. paštas v.vaiciunas@ktf.vdu.lt.

Vytautas Steponas VAIČIŪNAS – prelate, the head of the Department of Church Law in the Faculty of Catholic Theology at Vytautas Magnus university, a PhD in humanities (theology), VMU professor, the chairman of the Editorial Board of the Faculty of Catholic Theology journal SOTER, a member of VMU Senate, a member of VMU and KMU Councils. The field of scientific research: Catholic pastoral theology, homiletics and the law of the Catholic Church. Office address: Gimnazijos g. 7, 44260 Kaunas. Phone: +370 37 32 13 79, fax. +370 37 32 34 77. E-mail: v.vaiciunas@ktf.vdu.lt.